

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 17.6.2020
COM(2020) 241 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o vplivu demografskih sprememb

{SWD(2020) 109 final}

KAZALO

1.	UVOD	2
2.	KLJUČNI DEJAVNIKI DEMOGRAFSKIH SPREMENB V EVROPI.....	4
2.1	DALJŠA PRIČAKOVANA ŽIVLJENJSKA DOBA.....	4
2.2	MANJ ROJSTEV.....	8
2.3	STARAJOČE SE PREBIVALSTVO	10
2.4	MANJŠA GOSPODINJSTVA	11
2.5	MOBILNEJŠA EVROPA.....	12
2.6	SPREMINJANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV	13
3.	VPLIV DEMOGRAFSKIH SPREMENB NA NAŠE SOCIALNO TRŽNO GOSPODARSTVO.....	15
3.1	LJUDJE, DELO TER ZNANJA IN SPRETNOSTI	16
3.1.1	VEČJI IN BOLJ VKLJUČUJOČ TRG DELA.....	17
3.1.2	PRODUKTIVNOST Z ZNANJEM IN SPRETNOSTMI TER IZOBRAŽEVANJEM.....	19
3.2	ZDRAVSTVENO VARSTVO IN DOLGOTRAJNA OSKRBA	20
3.3	VPLIV NA JAVNE PRORAČUNE	23
3.4	REGIONALNA IN LOKALNA RAZSEŽNOST	24
3.4.1	KAKOVOST ŽIVLJENJA, INFRASTRUKTURA IN DOSTOP DO STORITEV	27
4	DVOJNI PREHOD IN DEMOGRAFSKE SPREMENBE	31
5	GEOPOLITIKA DEMOGRAFIJE: EVROPA V SVETU	32
	SKLEPI IN OBETI.....	35

1. UVOD

Izbruh pandemije COVID-19 je v hipu spremenil Evropo in svet. Na preizkušnjo je postavil naše zdravstvene sisteme in mreže socialnega varstva, pa tudi odpornost našega gospodarstva in družbe. Pandemija bo trajno vplivala na način, kako živimo in delamo skupaj tudi, ko bo virus že izginil. Udarila je v času, ko v Evropi že poteka obdobje korenite preobrazbe s podnebnimi, družbenimi in demografskimi spremembami.

Demografske spremembe zadevajo ljudi in njihovo življenje. Pri teh spremembah gre za to, kaj počnemo, kako delamo in kje se počutimo doma. Gre za naše skupnosti in način sobivanja. Gre za sprejemanje ljudi z raznolikimi ozadji, ki bogatijo in oblikujejo našo družbo, nas krepijo in predstavljajo moto EU *Združena v raznolikosti*. Potreba po tem je večja kot kdaj koli prej. Ko počasi in previdno rahljamo ukrepe za omejitev gibanja, ki so bili uvedeni po vsej Evropi, se zavedamo pomembnosti razumevanja vpliva teh demografskih sprememb na našo družbo in odzivanja nanje. To delo bo treba upoštevati pri okrevanju in pridobljenih izkušnjah v Evropi – naj gre za socialno in gospodarsko razsežnost ali za zdravstvo in dolgotrajno oskrbo ter še veliko več.

V zadnjih tednih in mesecih je bila povezava med demografskimi strukturami in njihovim vplivom ter možnostmi za okrevanje močno in pogosto boleče izpostavljena. Videli smo, da naša najstarejša generacija najbolj trpi in da so starejši v tej krizi najbolj ranljivi. Niso izpostavljeni le večjemu tveganju za zaplete, če jih doleti bolezen, temveč so zaradi omejevanja socialnih stikov in ukrepov za omejitev gibanja, ki so bili uvedeni za reševanje življenj po vsej Evropi, tudi med najbolj izoliranimi in izključenimi. **Potreba po solidarnosti med generacijami je eden od ključnih dejavnikov za okrevanje Evrope.**¹

Obvladovanje vpliva dolgoročnih demografskih sprememb zajema veliko različnih vidikov: kako upravljamo javno zdravje, javne proračune ali javno življenje, pa tudi, kako obravnavamo vprašanja, kot so osamljenost, oskrba v skupnosti in dostop do osnovnih storitev. Reševanje teh vprašanj bo pomembno za uspešno okrevanje ter bo določilo hitrost in obseg obnavljanja vsakdanjega življenja, družbenih omrežij in gospodarstev. Dolgoročno je to za Evropo priložnost, da zgradi **pravičnejšo in odpornejšo družbo**.

Nikoli ne smemo podcenjevati škode zaradi krize ali potrebe po obravnavi vseh vrst izgub. V tem okviru se morda zdi protislovno trditi, da **Evropejci na splošno živijo dlje, bolj zdravo in varneje**. Vendar to na daljši rok drži, zato bi morali biti ponosni na velik napredek v zadnjih desetletjih, s katerim smo to dosegli. Evropski sistemi socialnega in zdravstvenega varstva so najbolj napredni na svetu. Skupaj z usposobljenostjo in požrtvovalnostjo številnih delavcev v prvih vrstah so od začetka krize prispevali k reševanju nešteti življenj. Obremenitve, ki so jim bili izpostavljeni, zlasti na območjih s starejšim prebivalstvom, pa so pokazale, da jih je treba dodatno podpreti.

Zaradi tega napredka ostaja naša kakovost življenja edinstvena, naše družbe pa med najbolj enakopravnimi na svetu, čeprav neenakosti še vedno obstajajo. Prebivalstvo postaja starejše in se na splošno odloča za življenje v manjših gospodinjstvih. Vse bolj smo mobilni, dlje delamo, več se učimo in pogosteje menjujemo delovna mesta. Vsi ti trendi pomembno vplivajo na našo družbo – in

¹ COM(2020) 456 final: Čas za Evropo: obnova in priprava za naslednjo generacijo

nekateri, naj gre za staranje prebivalstva, sestavo gospodinjstev ali gostoto prebivalstva, so morda vplivali na način pojava in širjenja virusa v nekaterih državah.

Ta vprašanja se pogosto najbolje obravnavajo na lokalni in regionalni ravni. To odraža dejstvo, da se demografske spremembe v različnih delih iste države pogosto močno razlikujejo. Nekatere regije se soočajo z dvojnimi izzivi: nizkim dohodkom in hitrim upadanjem števila prebivalcev. Ob upoštevanju, da v teh, večinoma podeželskih regijah živi 31 milijonov ljudi, so tveganja velika. **Evropa si bo prizadevala izboljšati življenjski standard in zmanjšati razlike.** Gre za zadovoljevanje potreb ljudi ter za zagotavljanje razvojnih in zaposlitvenih možnosti v krajih, kjer živijo. Gre za dostop do zdravstvene oskrbe, otroškega varstva in izobraževanja ter drugih osnovnih lokalnih storitev, kot so pošte, knjižnice ali prevoz.

Demografske spremembe sicer niso nove, vendar se razlike v naših življenjih bolj občutijo. Obravnavanje teh sprememb bo še pomembnejše, saj se Evropa podaja na pot okrevanja. Osredotočanje na dvojni zeleni in digitalni prehod bo zagotovilo številne inovativne in trajnostne rešitve, ki jih potrebujemo za odpravljanje vpliva demografskih sprememb.

Demografske spremembe vplivajo tudi na položaj Evrope v svetu. Ker se delež evropskega prebivalstva v svetu še naprej zmanjšuje, postaja potreba po tem, da EU govori in deluje kot eno ter izkorišča vse svoje skupne prednosti in raznolikost, vse bolj pomembna. To je treba videti tudi ob upoštevanju velikih demografskih sprememb v našem sosedstvu in po svetu, ki bodo neposredno vplivale na Evropo.

V tem poročilu so predstavljeni ključni dejavniki demografskih sprememb in njihov vpliv na vso Evropo.² Poročilo bo prispevalo k ugotavljanju, kako bi najustrezneje podprli najbolj prizadete prebivalce, regije in skupnosti, da se prilagodijo spreminjajočim se razmeram, in sicer med krizo, okrevanjem in širše. Cilj prizadevanj Komisije na tem področju je izboljšanje našega znanja in načrtovanja, da bomo lahko podprli tiste, ki podpora potrebujejo – tako danes kot v prihodnosti. Ne gre nujno za preobrat ali upočasnjevanje katerega od trendov, temveč zato, da se opremimo s pravimi orodji za zagotavljanje novih rešitev in podporo ljudem pri spremembah.

S tem se navsezadnje **zagotavlja, da ne bo zapostavljena nobena regija in noben človek** – občutek, ki lahko navsezadnje povzroči izgubo zaupanja v našo demokracijo. Zato ima ta Komisija prvič podpredsednico za demokracijo in demografijo in zato bo ta tema obravnavana tudi na konferenci o prihodnosti Evrope, na kateri bodo imeli državljani vodilno vlogo pri gradnji bolj odporne, trajnostne in pravičnejše Unije. Čeprav so številne pristojnosti na teh področjih v rokah držav članic, pa je Komisija pripravljena prevzeti vodstvo z opredelitvijo vprašanj ter podpiranjem nacionalnih, regionalnih in lokalnih ukrepov.

² - Delovni dokument služb Komisije (SWD(2020) 109 final) dopolnjuje poročilo z dodatnimi podatki, zemljevidi in preglednicami.

2. KLJUČNI DEJAVNIKI DEMOGRAFSKIH SPREMENB V EVROPI³

Evropejci živimo dlje kot kdaj koli prej in vsako leto postajamo starejše prebivalstvo. Več se nas odloča za življenje, delo ali študij v drugi državi EU, migracije v Evropo ali iz nje pa še naprej nihajo. Vedno več nas živi v manjših gospodinjstvih in imamo manj otrok kot prej. Ti dejavniki demografskih sprememb so po Evropi različni, pogosto se bistveno razlikujejo tudi med različnimi regijami iste države.⁴

2.1 DALJŠA PRIČAKOVANA ŽIVLJENJSKA DOBA

Evropejci živijo dlje in so v povprečju dalj časa dobrega zdravja. Pričakovana življenjska doba ob rojstvu se je pri moških in ženskah v zadnjih petih desetletjih povečala za približno 10 let.⁵ Pandemija je razkrila ranljivost starajočega se prebivalstva, vendar se ne zdi verjetno, da je spremenila ta splošni pozitiven trend pričakovane življenjske dobe.

Pričakovana življenjska doba ob rojstvu za moške, ki je leta 2018 znašala 78,2 leta, naj bi se v letu 2070 predvidoma⁶ povečala na 86,1 leta. Za ženske je znašala 83,7 leta in se bo po ocenah povečala na 90,3 leta. Kraj bivanja ima velik vpliv na vašo pričakovano življenjsko dobo. Na nacionalni ravni se pričakovana življenjska doba ob rojstvu giblje od 83,5 leta v Španiji do 75 let v Bolgariji.

Obstajajo razlike med ženskami in moškimi, ki živijo v različnih delih EU. V EU-27 je pričakovana življenjska doba pri ženskah ob rojstvu za 5,5 leta višja kot pri moških, vendar pa slika ni povsod enaka. V Latviji in Litvi znaša razlika več kot devet let, na Danskem, Irskem, Cipru, Nizozemskem in Švedskem pa manj kot štiri.

³ V tem poročilu se izraza Evropa in EU nanašata na EU-27, če ni navedeno drugače.

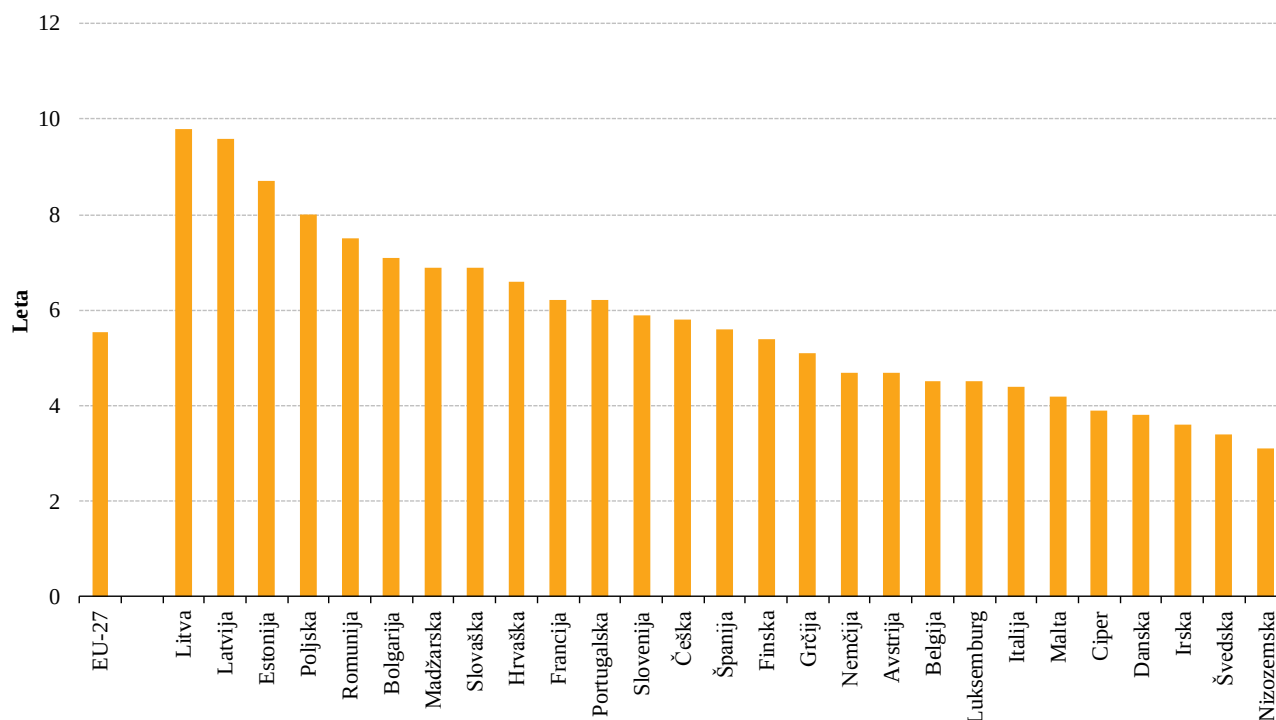
⁴ Statistični podatki Eurostata, uporabljeni v tem poročilu, temeljijo na podatkih iz podatkovne zbirke Eurostata maja 2020.

⁵ Dodatne informacije so na voljo na Eurostatovi spletni strani „Statistics Explained“ s statističnimi podatki o umrljivosti in pričakovani življenjski dobi:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Mortality_and_life_expectancy_statistics

⁶ Projekcije prebivalstva so hipotetični scenariji „kaj-če“, ki temeljijo na opazovanih podatkih in so namenjeni lažjemu razumevanju populacijske dinamike. Pomembno je, da se projekcije ne smejo upoštevati kot napovedi. Dodatne informacije so na voljo v Eurostatovih projekcijah prebivalstva <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-data>

Razlika v pričakovani življenjski dobi ob rojstvu med ženskami in moškimi, 2018

Vir: Eurostat

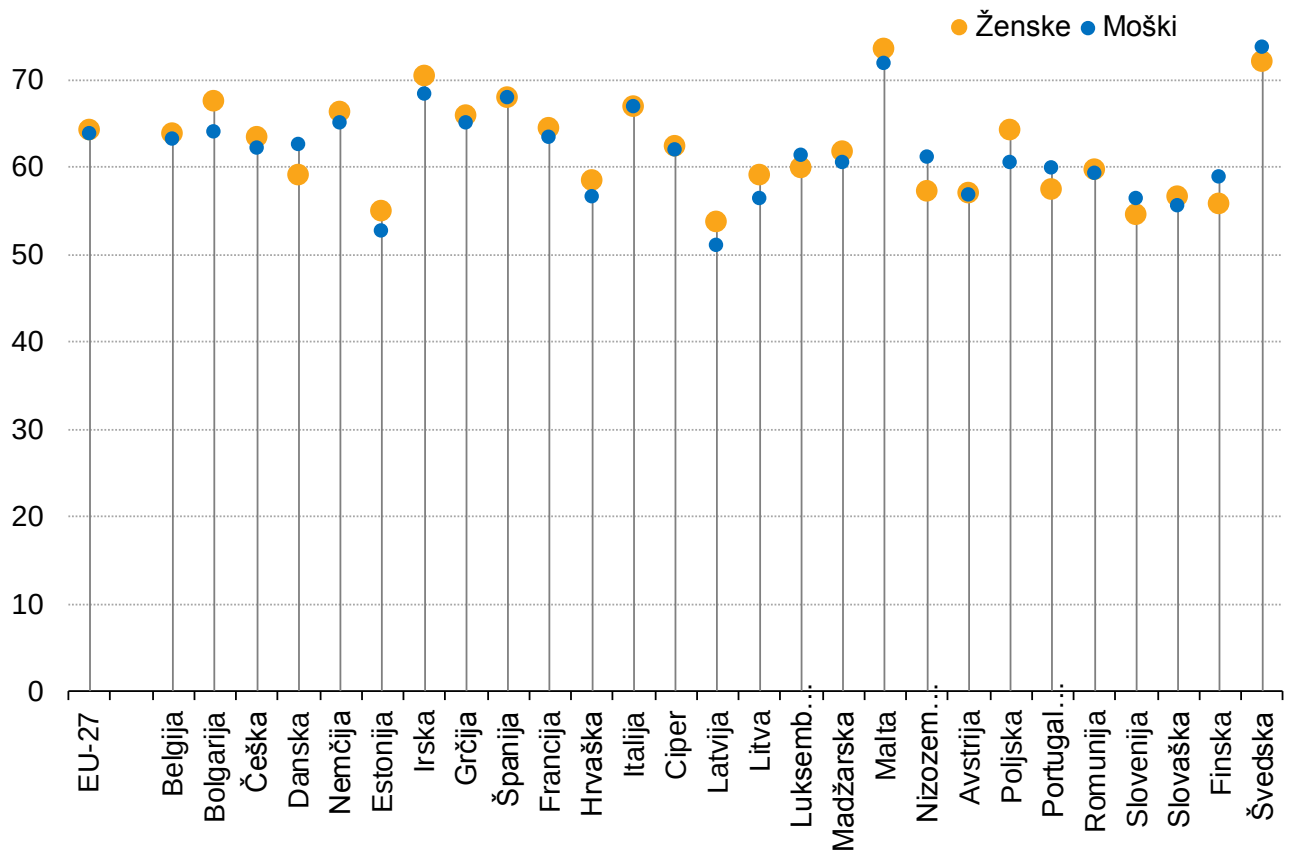
Velik del življenja smo dobrega zdravja. Število let zdravega življenja, o katerem poročajo,⁷ se razlikuje glede na spol in državo. V EU kot celoti je bilo leta 2018 ob rojstvu predvideno število let zdravega življenja pri ženskah 64,2 leta, pri moških pa 63,7 leta⁸. Tudi ta podatek se bistveno razlikuje glede na območje, kjer živite. Moški, ki živi na Švedskem, ima na primer v povprečju več kot 73 let zdravega življenja, moški iz Latvije pa 51 let. Skoraj polovica starejših oseb je invalidnih⁹ – in ta številka se povečuje, ko ljudje prehajajo v višje starostne skupine. Pri njih je verjetneje, da se bodo srečali z izzivi zmanjšane mobilnosti, njihova kakovost življenja pa je odvisna od stopnje vključevanja in dostopnosti naših družb in okolja.

⁷ Dodatne informacije o modelu in podatkih so na voljo na naslovu: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/1101.pdf>

⁸ Dodatne informacije so na spletni strani Poročilo o pregledu zdravstva v Evropi: Evropa 2018, OECD/EU (2018) – https://ec.europa.eu/health/state/glance_sl

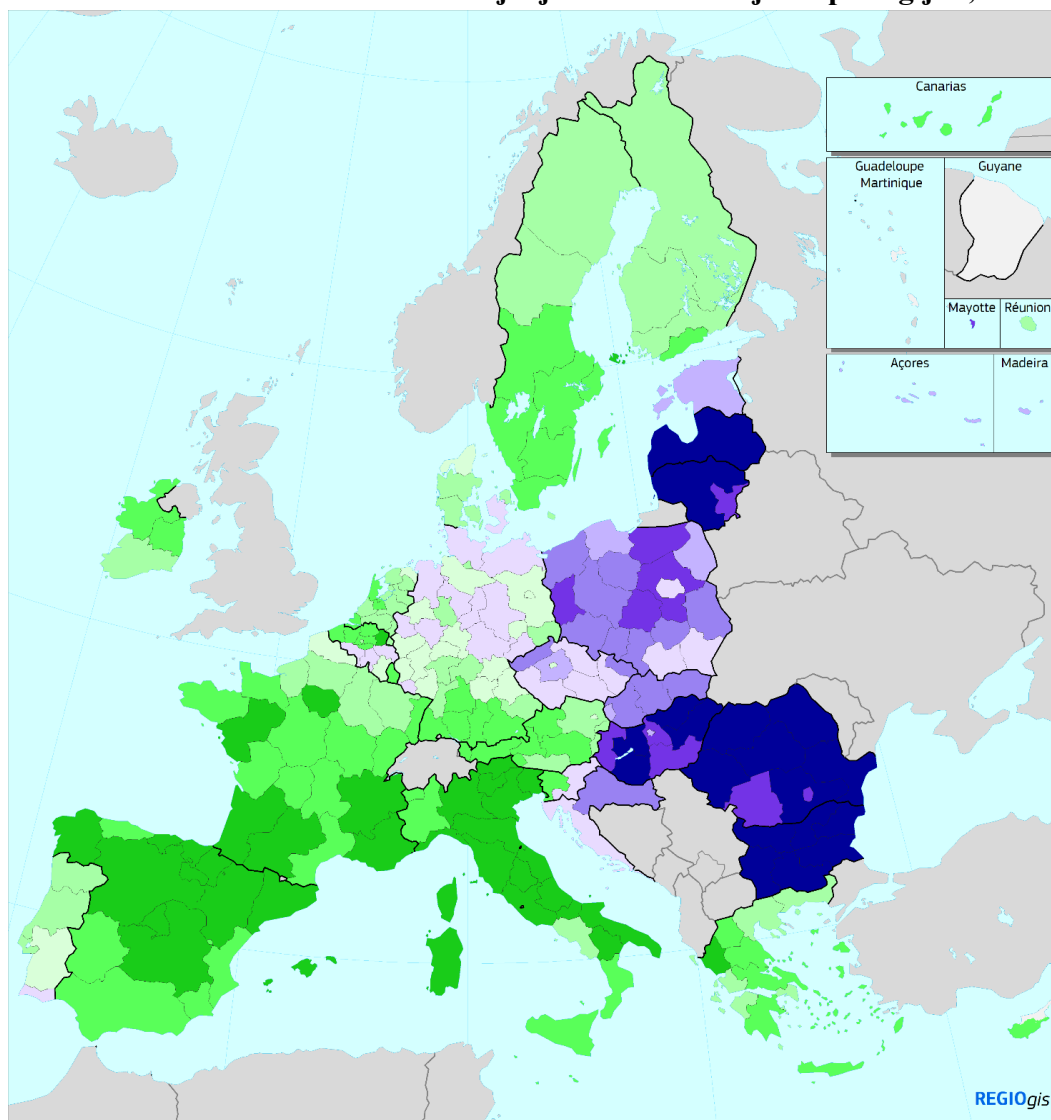
⁹ Leta 2018 je 49 % ljudi, starih 65 let ali več, opazalo, da so invalidni ali dolgotrajno omejeni pri dejavnostih. (Vir: Eurostat spletna preglednica hlth_silc_06)

Leta zdravega življenja ob rojstvu, 2018

Vir: Eurostat

Pričakovana življenjska doba ob rojstvu po regijah,¹⁰ 2018

Life expectancy by NUTS2 region, 2018

Life expectancy at birth in years	
< 76.0	80.6 - 81.0
76.0 - 77.0	81.0 - 82.0
77.0 - 78.0	82.0 - 83.0
78.0 - 79.0	> 83.0
79.0 - 80.6	no data

Source: Eurostat (demo_r_mlifexp)

0 500 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

¹⁰ V skupni klasifikaciji statističnih teritorialnih enot, imenovani NUTS, se uporabljajo tri vrste regij. Ta zemljevid prikazuje regije NUTS2. Povprečna regija NUTS2 v državi ima med 800 000 in 3 milijoni prebivalcev.

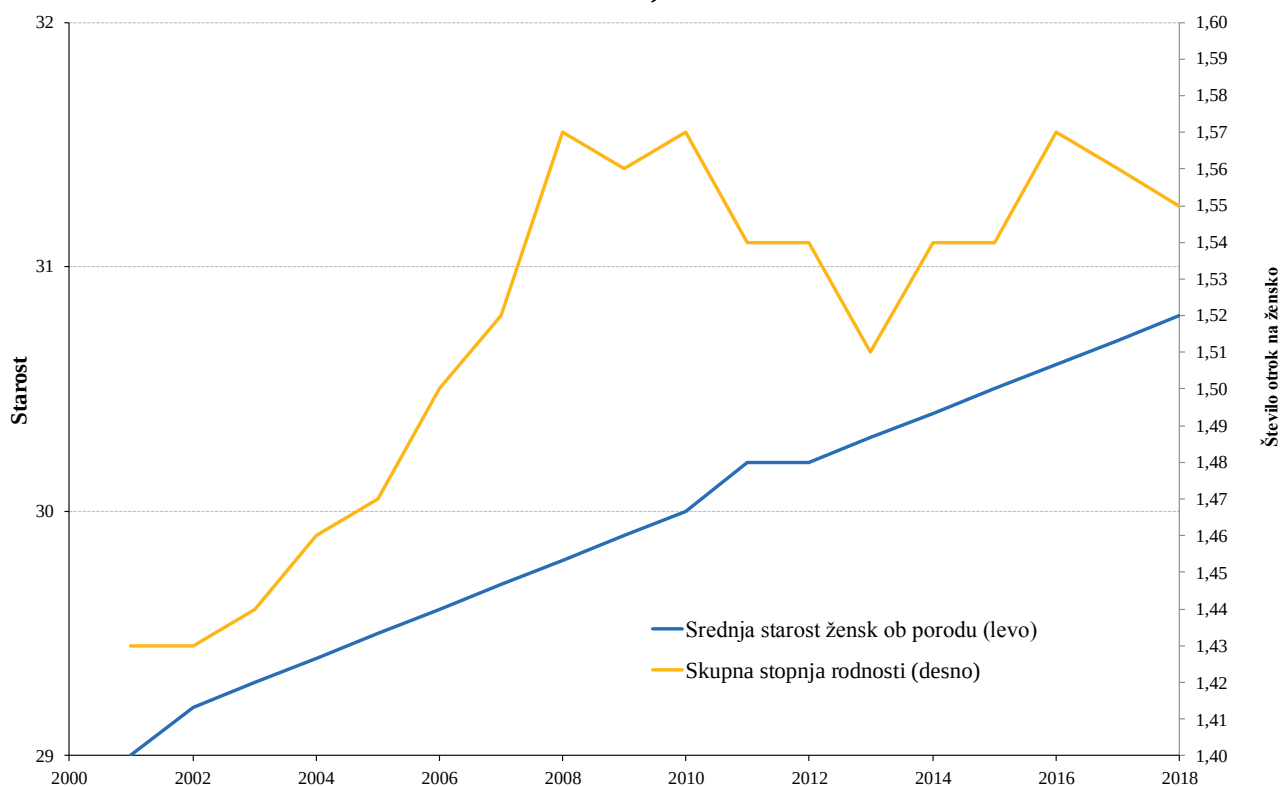
2.2 MANJ ROJSTEV

Od šestdesetih do sredine devetdesetih let prejšnjega stoletja se je povprečno število rojstev na žensko v Evropi zmanjšalo.¹¹ Po letu 2000 se je nekoliko povečalo, nato pa v naslednjem desetletju v glavnem stabiliziralo.

Podatek za leto 2018 je znašal 1,55 otroka na žensko. To je pod vrednostjo 2,1, ki se šteje za raven, potrebno za ohranjanje stalne velikosti prebivalstva ob odsotnosti migracij. Te ravni ne dosega skoraj nobena regija v Evropi,¹² v nekaterih regijah pa je raven nižja od 1,25. To na primer velja za severozahodni del Iberskega polotoka, jugovzhodno Italijo in Sardinijo ter nekatere dele Grčije.

Ženske v povprečju tudi rodijo pozneje. Med letoma 2001 in 2018 se je v EU povprečna starost žensk ob rojstvu pomaknila od 29,0 na 30,8 leta.

Kazalniki rodnosti v EU-27, 2001–2018

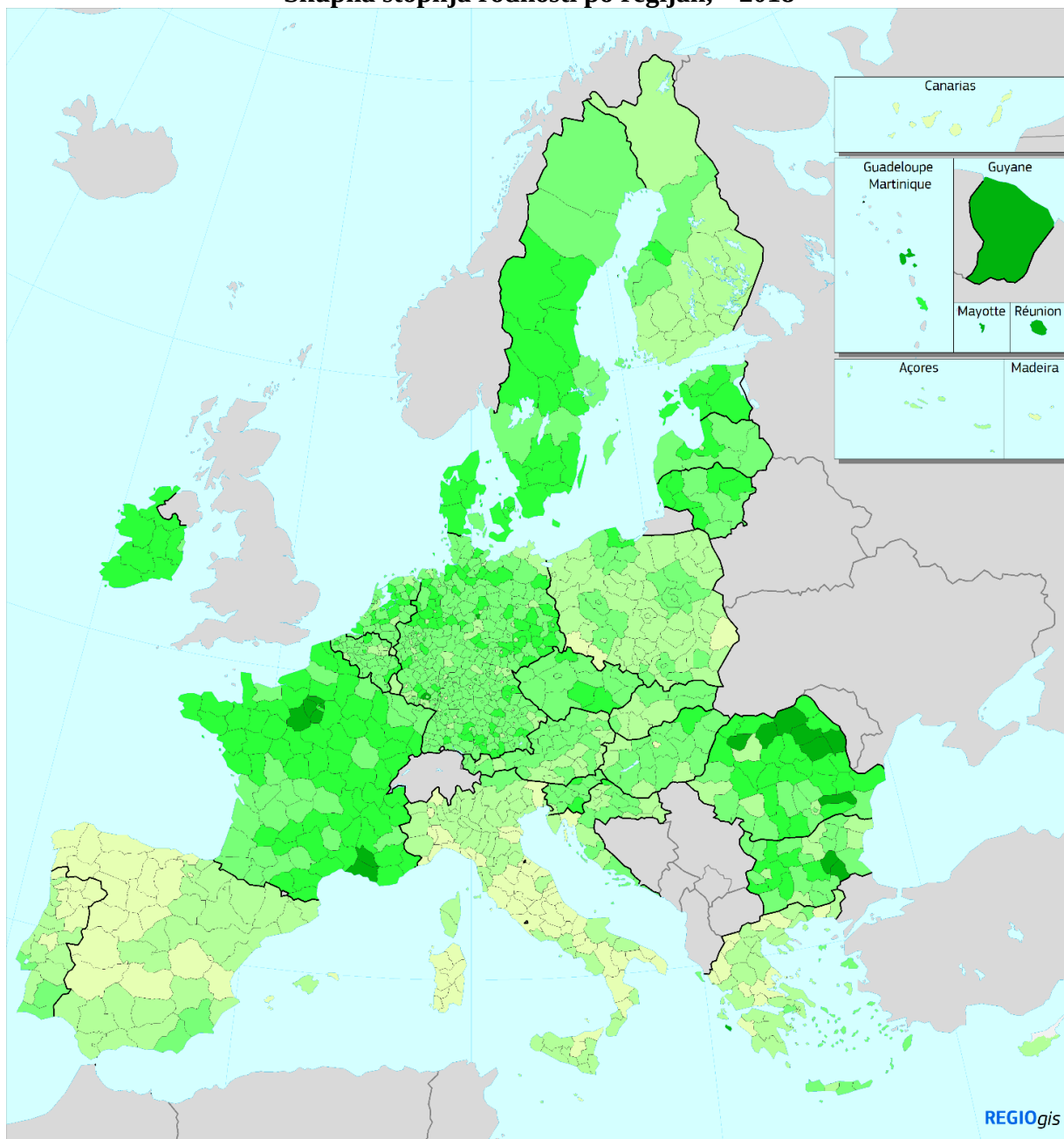

Vir: Eurostat

¹¹ Dodatne informacije so na voljo na Eurostatovi spletni strani „Statistics Explained“ s statističnimi podatki o rodnosti: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics

¹² Od 1169 regij NUTS3 je le v štirih stopnja rodnosti večja od 2,1: Mayotte (4,6), Guyane (3,8), La Réunion (2,4) in Melilla (2,3).

Skupna stopnja rodnosti po regijah,¹³ 2018

Total Fertility Rate by NUTS3 region, 2018

Number of live births per woman

- < 1.25
- 1.25 - 1.50
- 1.50 - 1.75
- 1.75 - 2.00
- >= 2.00

Source: Eurostat (demo_r_find3)

0 500 km

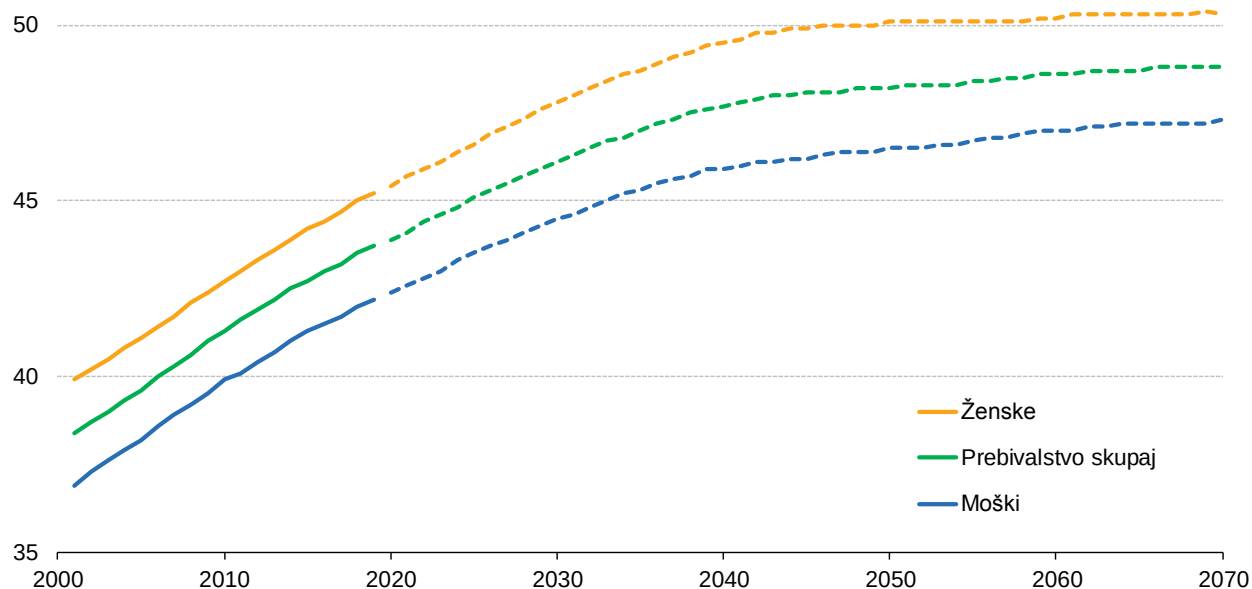
© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

¹³ Ta zemljevid prikazuje regije NUTS3. Povprečna regija NUTS3 v državi ima med 150 000 in 800 000 prebivalcev.

2.3 STARAJOČE SE PREBIVALSTVO

Evropsko prebivalstvo se stara. Mediana starosti¹⁴ prebivalstva EU-27 se že vrsto let povečuje in naj bi se predvidoma s podobno stopnjo povečevala tudi v naslednjih dveh desetletjih. Leta 2070 bi lahko mediana starosti dosegla 49 let – približno pet let več kot danes.

Mediana starosti prebivalstva EU-27, 2001–2070

Vir: Eurostat

Z naraščanjem mediane starosti prebivalstva se povečujeta tudi število in delež prebivalcev v starejših starostnih skupinah. Po ocenah se bo do leta 2070 v Evropi delež prebivalcev, starih 65 let in več, s sedanjih približno 20 % povečal na 30 %. Med letoma 2019 in 2070 naj bi se delež prebivalcev, starih 80 let in več, predvidoma povečal za več kot dvakrat, in sicer na 13 %.¹⁵

Obenem naj bi se predvidoma zmanjšal delež delovno sposobnih prebivalcev (20–64 let).¹⁶ V letu 2019 je znašal 59 % celotnega prebivalstva. Do leta 2070 naj bi se predvidoma zmanjšal na 51 %. V tem času naj bi se število otrok in mladih (v starosti 0–19 let) predvidoma zmanjšalo za 12,6 milijona.

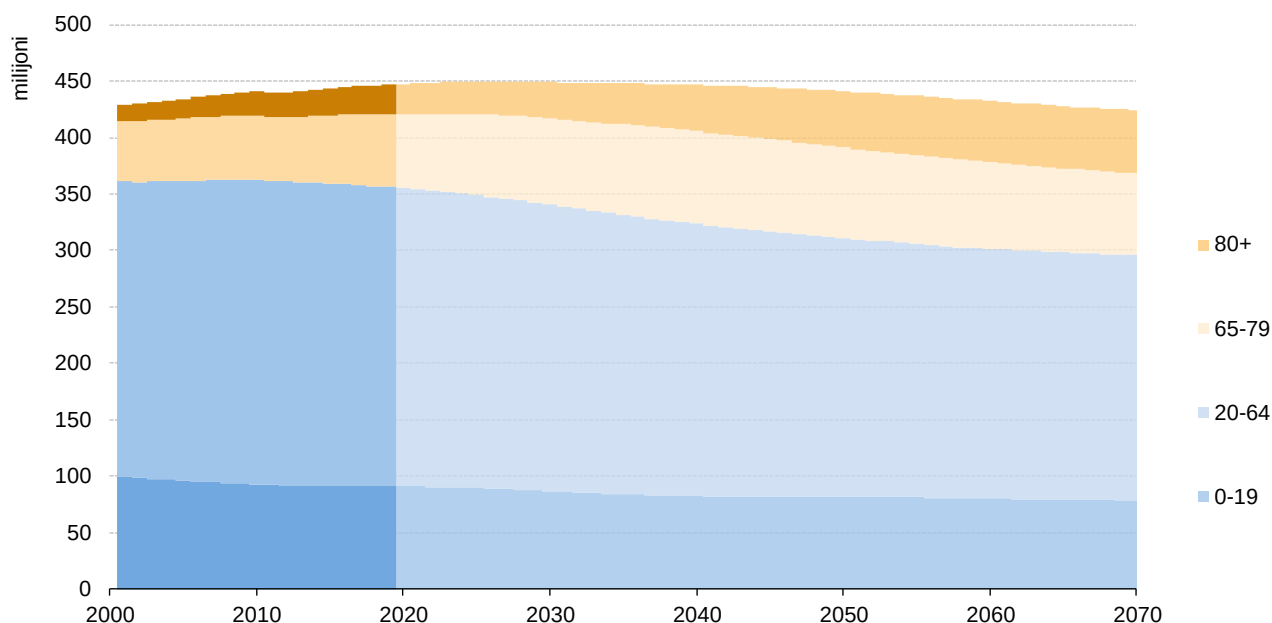
¹⁴ Mediana starosti je splošno merilo za starost prebivalstva: polovica prebivalstva je starejša, druga polovica pa mlajša od mediane starosti.

¹⁵ Dodatne informacije so na voljo na Eurostatovi spletni strani „Statistics Explained“ s statističnimi podatki o strukturi in staranju prebivalstva:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing

¹⁶ Delovno sposobno prebivalstvo je običajno opredeljeno kot prebivalstvo staro 20 do 64 let. Ker se prebivalstvo stara in več ljudi, starih 65 let in več, ostaja zaposlenih, se lahko ta dogovorjena definicija spremeni.

Prebivalstvo po starostnih skupinah v EU-27, 2001–2070

Vir: Eurostat

2.4 MANJŠA GOSPODINJSTVA

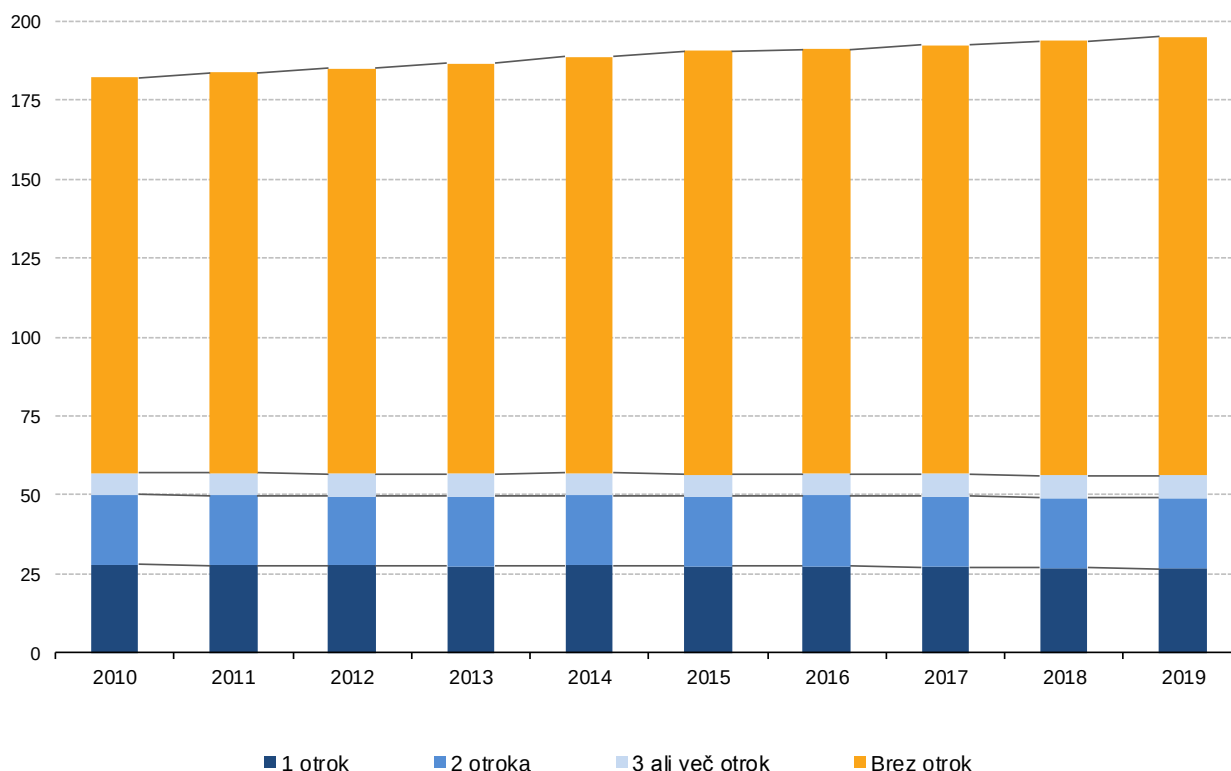
Število gospodinjstev v Evropi se povečuje, njihova povprečna velikost pa zmanjšuje. Leta 2019 je bilo v Evropi 195 milijonov gospodinjstev, kar je 13 milijonov več kot leta 2010. Ta gospodinjstva postajajo v povprečju vse manjša. Leta 2010 je povprečno gospodinjstvo štelo 2,4 osebe. V zadnjem desetletju se je velikost gospodinjstev počasi zmanjševala in se do leta 2019 znižala na 2,3 osebe.

Približno tretjina vseh gospodinjstev šteje le eno osebo – kar je 19 % več kot leta 2010. Splošni trend je usmerjen h gospodinjstvom, ki jih sestavljajo pari brez otrok, osebe, ki živijo same, in starši samohranilci. Večina gospodinjstev je brez otrok, število enostarševskih gospodinjstev pa se je od leta 2010 povečalo za 13 %. Takšni vzorci imajo lahko vlogo tudi v okviru pandemije, pri čemer so morda nekatere strukture gospodinjstev vplivale na širjenje virusa.

S staranjem Evrope se bo **povečevalo število ljudi, starih 65 let in več, ki živijo sami.**¹⁷ To velja zlasti za ženske. Leta 2019 je delež starejših žensk, ki živijo same, znašal 40 %, kar za več kot dvakrat presega ustrežni delež moških.

¹⁷ Ageing Europe: Looking at the lives of older people in the EU, Evropska komisija (2019).

Gospodinjstva po številu otrok v EU-27, 2010–2019 (v milijonih)

Vir: Eurostat

2.5 MOBILNEJŠA EVROPA

Gibanje ljudi znotraj in zunaj meja Evrope je ključni dejavnik demografskih sprememb.

Nekateri ljudje pri selitvi v Evropo ali iz nje **prečkajo zunanje meje EU**. Leta 2018 se je v EU-27 priselilo 2,4 milijona ljudi, 1,1 milijona ljudi pa se je izselilo v državo, ki ni članica EU-27.¹⁸ Zaradi prostega gibanja ljudi v Evropi se **veliko ljudi odloči za selitev znotraj EU**. Ta gibanja ne vplivajo na velikost ali starostno strukturo EU kot celote – vendar pa imajo pomemben vpliv na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Leta 2018 se je v drugo državo članico preselilo 1,4 milijona ljudi. Ta skupina vključuje tudi državljane tretjih držav, ki živijo v Evropi.

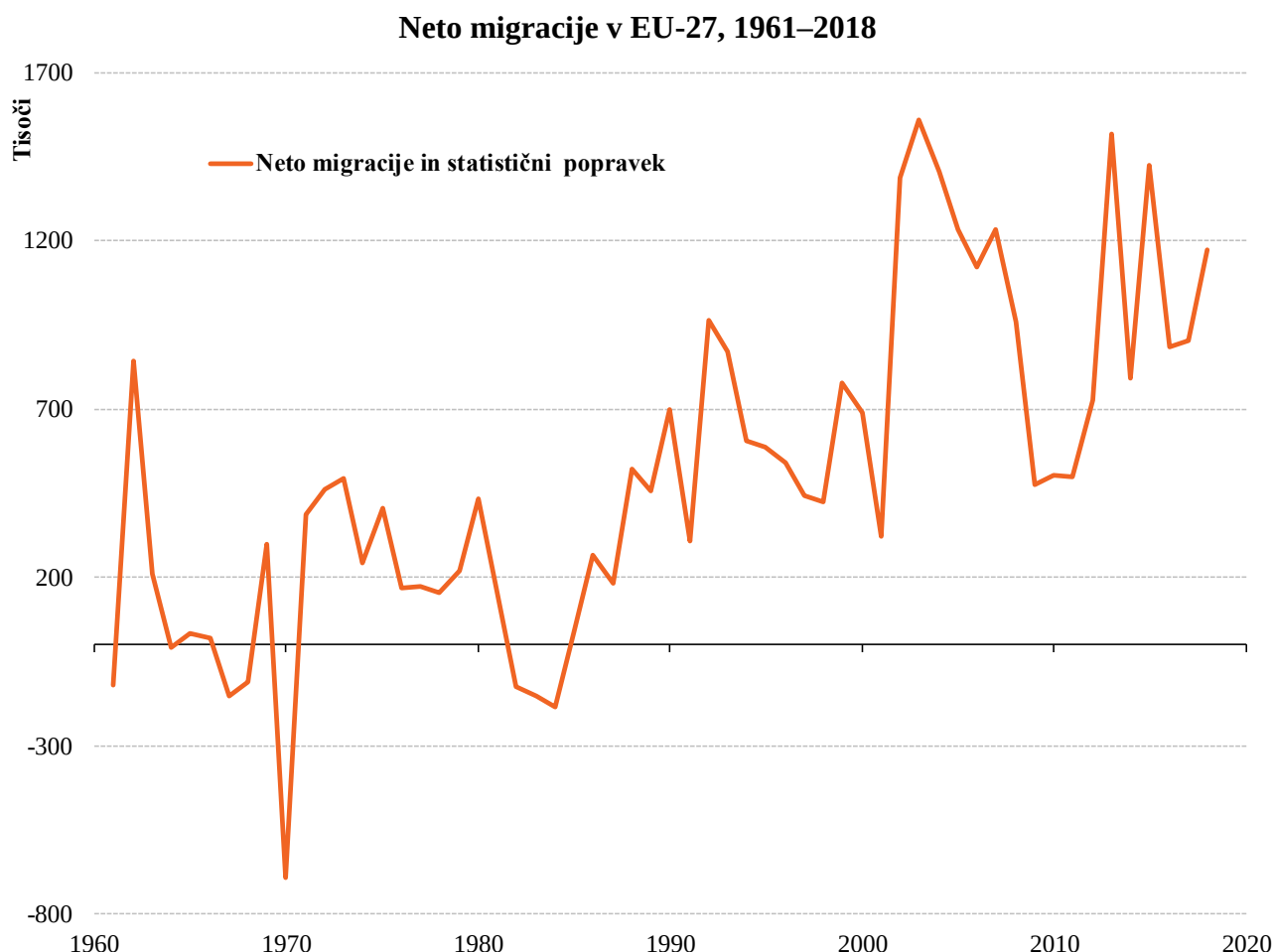
Prvega januarja 2019 je bilo med prebivalci EU-27 21,8 milijona državljanov tretjih držav, kar pomeni 4,9 % prebivalstva. V drugi državi EU je živel 13,3 milijona državljanov EU.

Letni obseg teh tokov se lahko spreminja, vendar so dolgoročni trendi razmeroma stabilni. V zadnjih 35 letih je bila Evropa celina neto priseljevanja. Od sredine osemdesetih let prejšnjega

¹⁸ Te številke poleg državljanov tretjih držav zajemajo tudi državljane EU, ki se vrnejo v EU ali odidejo iz nje. Dodatne informacije so na voljo na Eurostatovi spletni strani „Statistics Explained“ s statističnimi podatki o migracijah: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics

stoletja se je v EU vsako leto priselilo več ljudi, kot se jih je odselilo, zato je neto migracija pozitivna.

Ugotoviti je treba, kako bodo nujni ukrepi, ki omejujejo mobilnost ljudi, dolgoročneje vplivali na vzorce mobilnosti in želje prebivalstva. To zajema tudi podatke o tem, ali bodo morda tisti, ki so izgubili zaposlitev in sredstva za preživljanje v enem kraju, spet iskali priložnosti drugje.

Vir: Eurostat

2.6 SPREMINJANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV

Število prebivalcev v Evropi se nenehno povečuje. Od leta 1960 se je celotno število prebivalcev v EU-27 povečalo za četrtno, na nekaj manj kot 447 milijonov leta 2019. Vendar pa obstajajo razlike med državami. V Belgiji, na Irskem, Cipru, v Luksemburgu, na Malti in Švedskem število prebivalcev razmeroma enakomerno narašča, v Bolgariji, na Hrvaškem, v Latviji, Litvi in Romuniji pa po letu 1990 upada.¹⁹

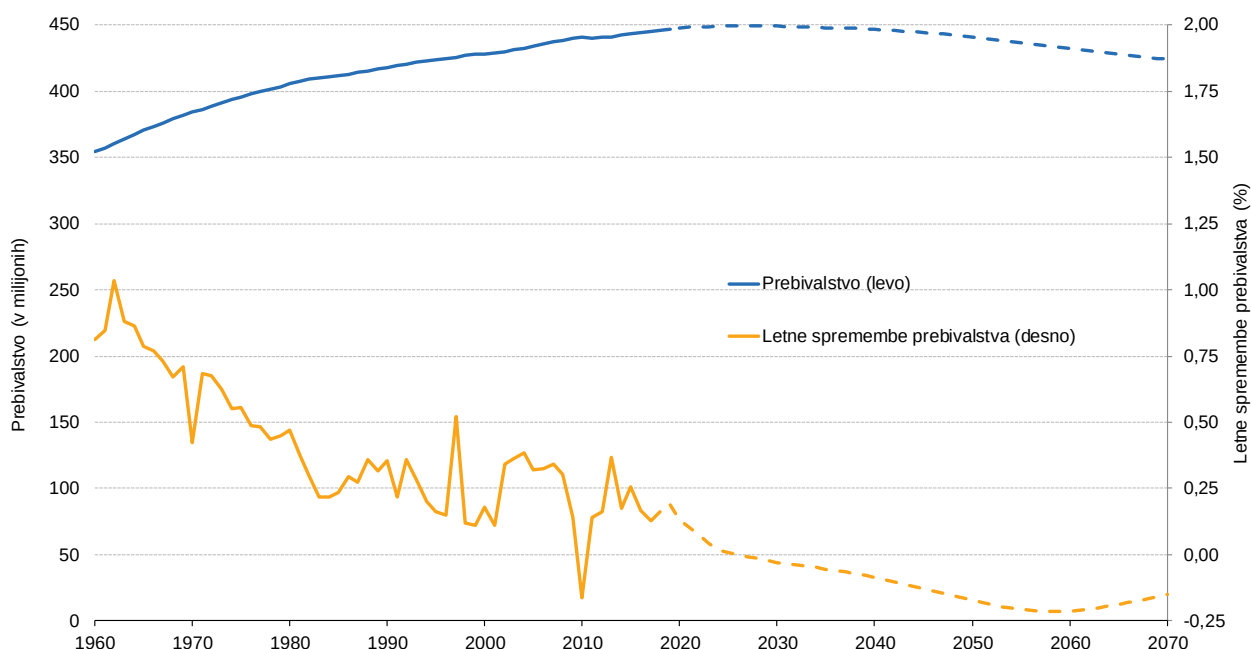
¹⁹ Dodatne informacije so na voljo na Eurostatovi spletni strani „Statistics Explained“ s statističnimi podatki o prebivalstvu in spremembah prebivalstva

Splošni trend rasti prebivalstva se bo nadaljeval, vendar ne dolgo. Od leta 2012 število umrlih v EU-27 presega število rojstev. To pomeni, da bi se brez pozitivnih neto migracij število prebivalcev Evrope že začelo zmanjševati.

Projekcije²⁰ kažejo, da bo celotno število prebivalcev Evrope v naslednjih dveh desetletjih ostalo precej stabilno, nato pa se bo začelo zmanjševati. **Predvideva se, da bo pred letom 2025 doseglo raven približno 449 milijonov ljudi, nato pa se bo po letu 2030 postopoma zmanjšalo na 424 milijonov ljudi do leta 2070, kar je 5-odstotno zmanjšanje v 50 letih.**

V nekaterih državah članicah se bo število prebivalcev v celotnem obdobju do leta 2070 predvidoma zmanjševalo, in sicer v Bolgariji, Grčiji, na Hrvaškem, v Italiji, Latviji, Litvi, na Madžarskem, Poljskem in v Romuniji. V nekaterih državah bo do leta 2070 število prebivalcev predvidoma naraščalo: Danska, Irska, Ciper, Luksemburg, Malta in Švedska. Za ostale se predvideva, da bo število prebivalcev sprva naraslo, nato pa upadlo, in sicer so te države: Belgija, Češka, Estonija, Španija, Francija, Nemčija, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Slovenija, Slovaška in Finska.

Skupno število prebivalcev in njegove letne spremembe v EU-27, 1960–2070

Vir: Eurostat

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_and_population_change_statistics

²⁰ Aprila 2020 je Eurostat objavil projekcije prebivalstva na podlagi podatkov iz leta 2019. V času pridobivanja podatkov učinki pandemije COVID-19 niso bili znani in niso vključeni. Dodatne informacije so na voljo na Eurostatovi spletni strani „Statistics Explained“ v članku o projekcijah prebivalstva <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-data>.

3. VPLIV DEMOGRAFSKIH SPREMEMB NA NAŠE SOCIALNO TRŽNO GOSPODARSTVO

Vpliv demografskih sprememb v Evropi se lahko občuti v celotnem gospodarstvu in družbi. To se je pokazalo v zadnjih mesecih, ko so se veliki deli gospodarstva zaustavili in so nujni ukrepi omejevanja socialnih stikov vplivali na naše vsakdanje življenje. To vpliva na prihodnost naših sistemov socialnega in zdravstvenega varstva, proračune, stanovanjske in infrastrukturne potrebe. Naša mesta in urbana območja bodo morda postajala prenapolnjena, podeželska območja pa se bodo srečevala s svojimi izzivi. Naše kariere se bodo še naprej spreminjale in morali bomo poiskati rešitve, s katerimi bomo zagotovili ohranitev konkurenčnosti Evrope ob upoštevanju krčenja števila delovno sposobnih prebivalcev.

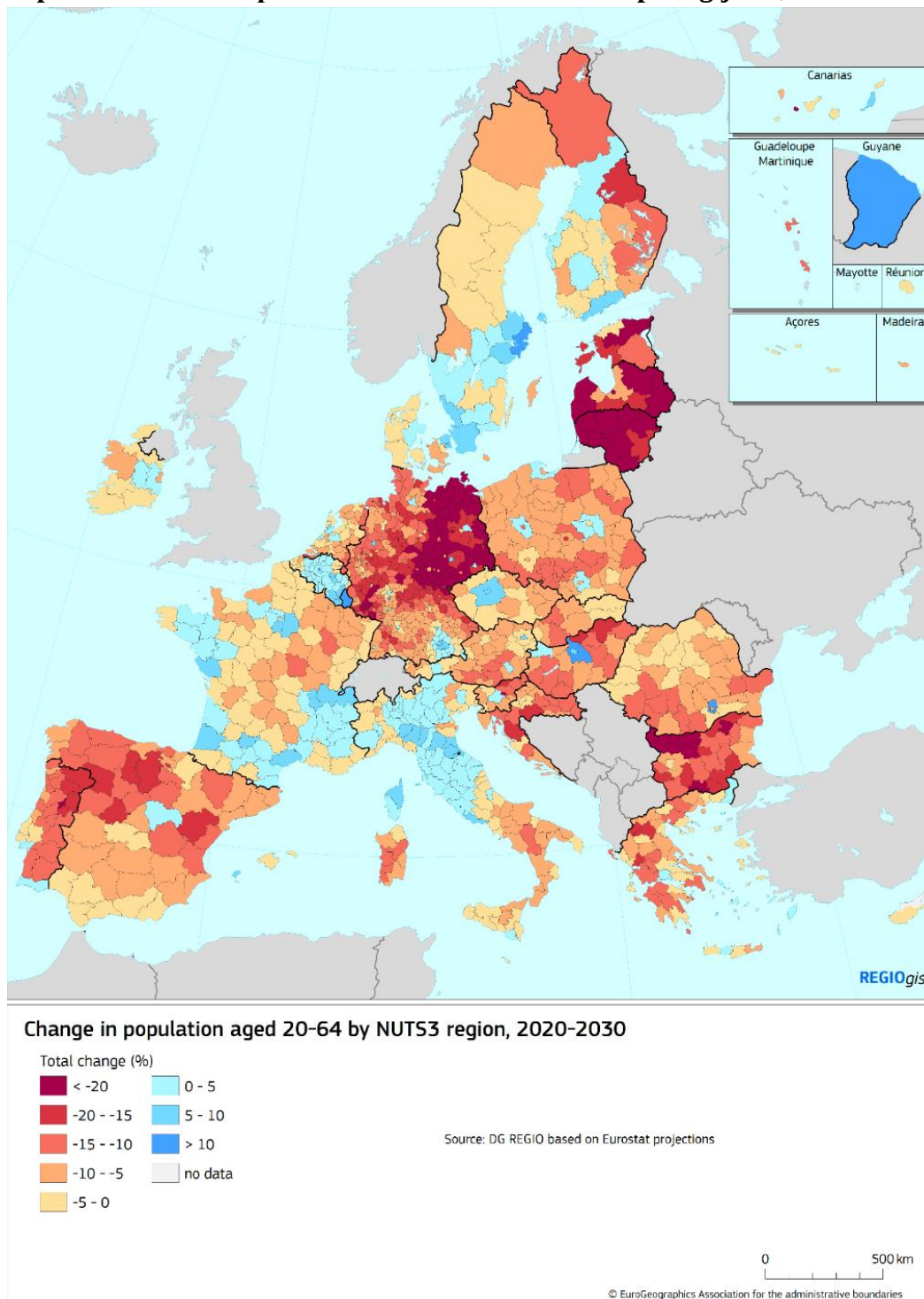
Gospodarska in demografska struktura države bosta vplivali na hitrost in sposobnost okrevanja. Obstajala bodo še druga področja, na katerih se bodo morale potrebe po okrevanju ujemati z dolgoročnimi demografskimi spremembami. Ta zajemajo vse, od potrebe po povečanju odpornosti naših sistemov zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe do tega, da se bodo naša urbana in podeželska območja lahko spoprijemala z gostoto prebivalstva ali pomanjkanjem storitev.

Z mehanizmom za okrevanje in odpornost bo Komisija zagotovila obsežno finančno podporo, s katero bodo gospodarstva držav članic postala odpornejša in bolj pripravljena na prihodnost, zlasti na demografske spremembe. Te prednostne naloge na področju naložb bodo usklajene z izzivi, ki so v evropskem semestru opredeljeni v priporočilih za posamezne države.

3.1 LJUDJE, DELO TER ZNANJA IN SPRETNOSTI

Vpliv staranja prebivalstva na trg dela postaja vse bolj izrazit. Število delovno sposobnih prebivalcev v EU-27 se že desetletje zmanjšuje in bo do leta 2070 predvidoma upadlo za 18 %. Razmere se med državami članicami in regijami močno razlikujejo.

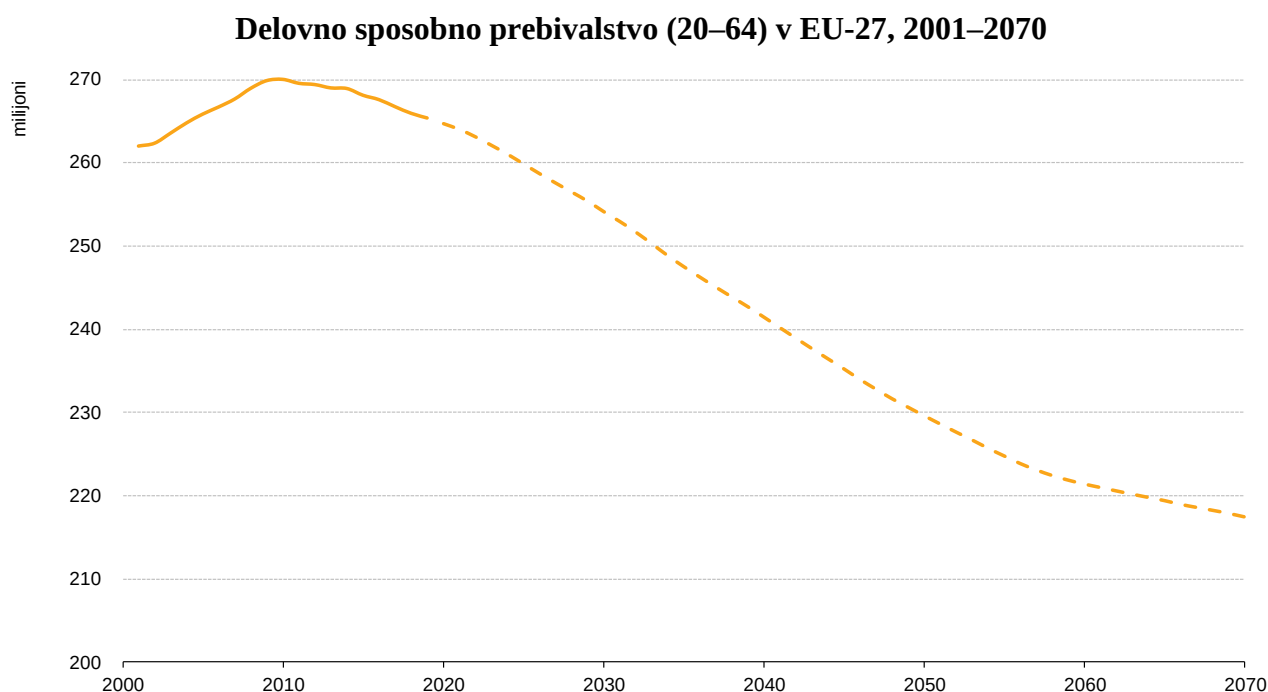
Spremembe števila prebivalcev v starosti 20–64 let po regijah²¹, 2020–2030

²¹ Ta zemljevid prikazuje regije NUTS3. Povprečna regija NUTS3 v državi ima med 150 000 in 800 000 prebivalcev. Podatki ustrezajo Eurostatovim regionalnim projekcijam (EUROPOP2013).

Na podlagi gospodarskih projekcij iz leta 2018 je bilo ocenjeno, da bi **lahko število zaposlenih doseglo vrh okrog leta 2020**, v naslednjih desetletjih pa bi mu sledilo stalno upadanje.²² Čeprav še ni mogoče ugotoviti, ali bo sedanja kriza spremenila dolgoročne projekcije, pa je v prvih napovedih, ki so bile narejene po začetku izbruha,²³ ocenjeno, da se bo zaposlenost močno zmanjšala. Glede na širjenje virusa se lahko zgodi, da bo hkrati aktivnih še manj ljudi. Boj proti brezposelnosti, zlasti med mladimi, in privabljanje več ljudi na trge dela bosta zato postala še bolj pereča izziva.

Jasno je tudi, da se bo vpliv manjšega števila delovno sposobnih prebivalcev odražal močneje in hitreje, če se na trg dela ne vključi ali na njem sodeluje več ljudi, ki so zdaj premalo zastopani in dokler se to ne zgodi.

Vir: Eurostat

3.1.1 VEČJI IN BOLJ VKLJUČUJOČ TRG DELA

Zmanjševanje števila delovno sposobnih prebivalcev pomeni, da morata Evropa in njen trg dela izkoristiti vse svoje prednosti, talente in raznolikost.

Ključnega pomena bo povečanje stopnje zaposlenosti žensk. Vrzel med zaposlenostjo žensk in moških je leta 2019 znašala 12 %. To je še očitneje, če se upošteva znatna razlika pri opravljanju dela s skrajšanim delovnim časom med moškimi in ženskami. Leta 2019 so približno tri od desetih zaposlenih žensk delale s krajšim delovnim časom, kar je skoraj štirikrat več kot moški. Takšne razmere so se morda še močneje občutile v času pandemije, ko je bilo treba organizirati zasebno oskrbo starejših, invalidnih oseb ali otrok in se je ta večinoma prevalila na ženske. V nekaterih državah članicah je na poudarjanje tega vprašanja vplivalo pomanjkanje ustreznih formalnih storitev

²² The 2018 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2016–2070), Institutional Paper 079, Evropska komisija in Odbor za ekonomsko politiko (2018).

²³ Pomladanska gospodarska napoved Komisije za leto 2020, 6. maja 2020

dolgotrajne oskrbe, priložnosti za prožne zaposlitve in spodbud za prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvih.

Osrednji del tega je izziv **usklajevanja poklicnega in družinskega življenja**. Leta 2019 je bila stopnja zaposlenosti žensk z otroki, mlajšimi od 6 let, skoraj 14 odstotnih točk nižja kot pri ženskah brez otrok. Ženske za svoje delo še vedno prejemajo nižje plače kot moški, plačna vrzel med spoloma trenutno znaša 14,8 %. Komisija obravnava ta vprašanja v okviru svojih prizadevanj na področju enakosti in z novo **strategijo EU za enakost spolov za obdobje 2020–2025**²⁴.

Pomagal bi tudi nadaljnji napredek pri zaposlovanju starejših delavcev. Leta 2019 je v EU-27 stopnja zaposlenosti starejših delavcev (starih 55–64 let) znašala 59,1 %, kar je več v primerjavi s 44,1 % v letu 2009. Za nadaljnji napredek bi bile potrebne politike, ki bi ljudem omogočile, da delajo dlje, ostanejo bolje telesno pripravljeni, pridobivajo najnovejša znanja in spretnosti, ter priznavanje novih znanj, spretnosti in kvalifikacij. V srednjeročnem obdobju bo zaradi staranja prebivalstva verjetno več ljudi delalo dalj časa. **Zelena knjiga o staranju**, ki je v pripravi, se bo podrobneje osredotočila na to vprašanje, pri čemer bo v celoti upoštevala ranljivosti, ki so se pojavile med pandemijo.

Vlaganje v kvalifikacije ljudi z nizko stopnjo izobrazbe bo še naprej ključnega pomena. Več kot 10 %, v najbolj oddaljenih regijah pa več kot 20 % mladih v starosti med 18 in 24 let opusti izobraževanje ali usposabljanje z nizko kvalifikacijo ali brez kvalifikacij. Med temi „osipniki“ je 45 % zaposlenih. Prizadevanja za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025, prenova evropskega raziskovalnega prostora in podpora pri zaposlovanju mladih bodo pomembna orodja za ponovno vzpostavitev ravnotežja.

Vključevanje več ljudi iz različnih okolij v zaposlitev bi prispevalo k nadaljnjemu povečanju stopnje zaposlenosti. Stopnja zaposlenosti oseb, rojenih zunaj EU, je 9,6 odstotne točke nižja od stopnje zaposlenosti oseb, rojenih v EU, in je še zlasti nizka med ženskami. Podobno je tudi pri državljanih tretjih držav.

Z odpiranjem trga dela invalidnim osebam bi prispevali k pravičnejši družbi in reševali vpliv demografskih sprememb. Vendar je stopnja zaposlenosti invalidnih oseb v EU nizka zaradi številnih ovir, s katerimi se te srečujejo, vključno z diskriminacijo in pomanjkljivo dostopnostjo na delovnem mestu, pri nastanitvi in visokokakovostnem izobraževanju. Takšne ovire lahko izvirajo iz negativnega dojemanja in neupravičene nenaklonjenosti zaposlovanju invalidnih oseb.

Zagotavljanje večjega in bolj vključujočega trga dela pomeni boj proti vsem oblikam diskriminacije na podlagi spola, rasne ali etnične pripadnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Akterji in podjetja v socialni ekonomiji imajo lahko pomembno vlogo pri spodbujanju bolj vključujočega trga dela v korist delavcev in lokalnih skupnosti.

²⁴ Unija enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025, sprejeta 5. marca 2020 (COM(2020) 152 final).

3.1.2 PRODUKTIVNOST Z ZNANJEM IN SPRETNOSTMI TER IZOBRAŽEVANJEM

Ko se bo krog ljudi, ki delajo, začel zmanjševati, bosta odpornost gospodarstva in rast produktivnosti postajali še pomembnejši. To bo pomembno tudi za trajnostno okrevanje po krizi. Pred izbruhom koronavirusa so projekcije Komisije pokazale, da bi morala za stabilizacijo rasti BDP pri 1,3 % na leto do leta 2070 produktivnost dela v povprečju rasti za 1,5 % na leto.²⁵ Vendar pa se rast produktivnosti zmanjšuje in je bila pred začetkom krize ocenjena na manj kot 1 %.

Prehod na podnebno nevtrarno in digitalno gospodarstvo lahko prispeva k povečanju produktivnosti. Dvojni prehod bo zahteval inovacije in širitev tehnologij, bolj krožno in digitalno gospodarstvo pa bo ustvarjalo nove poslovne modele in načine dela. Pandemija in njene posledice za naše življenje in gospodarstva so izpostavile pomembnost digitalizacije na vseh področjih gospodarstva in družbe EU. Za prehod bodo potrebni tudi konkurenčnost in enaki konkurenčni pogoji, kot je navedeno v nedavno sprejeti **Novi industrijski strategiji za Evropo.**²⁶

Avtomatizacija in nove, čistejšje tehnologije lahko prispevajo k povečanju produktivnosti dela v prihodnosti, pravičen prehod za vse pa bo ključnega pomena za tiste, ki bodo morali pridobiti nova znanja in spretnosti ali zamenjati delovna mesta. S tem namenom je Komisija predlagala okrepitev Sklada za pravičen prehod – za ublažitev družbeno-gospodarskih učinkov prehoda s podpiranjem prekvalificiranja, pomočjo malim in srednjim podjetjem pri ustvarjanju novih gospodarskih priložnosti ter vlaganjem v prehod na čisto energijo.

Evropa potrebuje visokokvalificirano, dobro usposobljeno in prilagodljivo delovno silo.²⁷ Uresničevanje načela vseživljenjskega učenja za vse bo postajalo vse bolj pomembno. V prihodnjih letih bodo morali milijoni Evropejcev posodobiti svoja znanja in spretnosti ali se prekvalificirati. Tudi boljše privabljanje znanj in spretnosti ter talentov iz tujine bo prispevalo k reševanju potreb na trgu dela.

Ko bo dvojni prehod postajal vse hitrejši, bo morala Evropa zagotoviti, da bodo njena znanja in spretnosti, vključno z zelenimi in digitalnimi znanji in spretnostmi, ohranila korak z njim. Pred krizo je bilo v Evropi en milijon prostih delovnih mest za digitalne strokovnjake in 70 % podjetij je poročalo, da zavlačujejo z naložbami, ker ne morejo najti ljudi s pravimi znanji. Razlog za to je dejstvo, da je imelo v letu 2019 29 % prebivalstva EU nizko raven digitalnih znanj in spretnosti, 15 % prebivalstva pa jih sploh ni imelo. Kriza je še bolj poudarila pomen digitalnih znanj in spretnosti otrok, študentov, učiteljev, trenerjev in vseh nas za komunikacijo in delo. Pokazalo se je, da mnogi še vedno nimajo dostopa do potrebnih orodij. Komisija bo pripravila **akcijski načrt za digitalno izobraževanje**, s katerim bo zagotovila konkretne ukrepe za reševanje teh izzivov.

Rešitev je vlaganje v ljudi, njihovo znanje in spretnosti ter izboljšanje dostopa do usposabljanja in izobraževanja. Za to bo potrebno skupno ukrepanje industrije, držav članic, socialnih partnerjev in drugih zainteresiranih strani, ki bo prispevalo k izpopolnjevanju in

²⁵ The 2018 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2016–2070), Institutional Paper 079, Evropska komisija in Odbor za ekonomsko politiko (2018)

²⁶ Nova industrijska strategija za Evropo, sprejeta 10. marca 2020, COM(2020) 102 final.

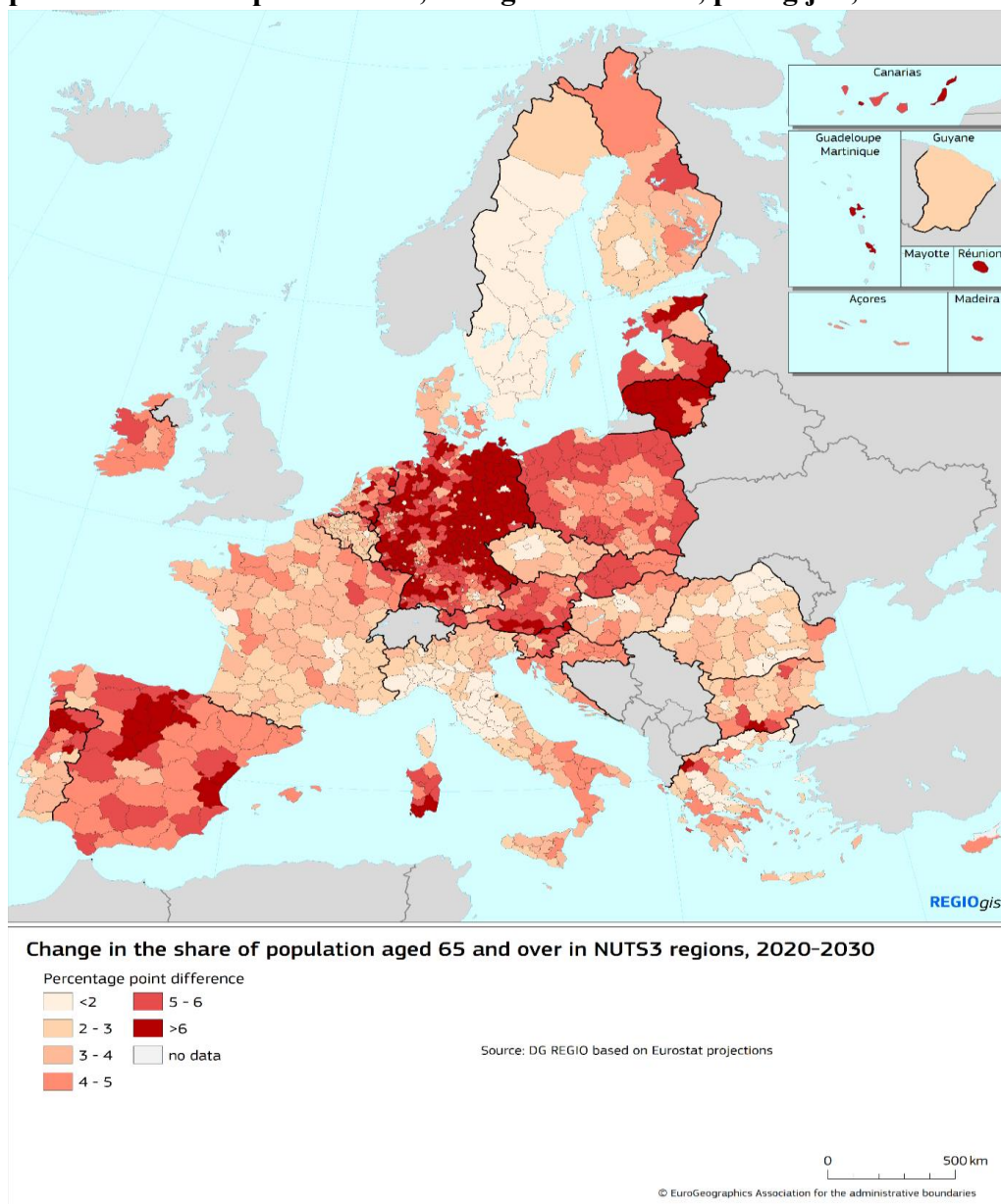
²⁷ Glej npr. Canton, E., Thum-Thysen, A., Voigt, P. (2018) Economists' musings on human capital investment: How efficient is public spending on education in EU Member States? European Economy Discussion Paper 81: https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/economists-musings-human-capital-investment-how-efficient-public-spending-education-eu-member-states_en

prekvalificiranju ter spodbudilo javne in zasebne naložbe v delovno silo. Pomembni ukrepi za doseganje tega cilja bodo posodobitev **programa znanj in spretnosti** ter priporočila za poklicno izobraževanje in usposabljanje.

3.2 ZDRAVSTVENO VARSTVO IN DOLGOTRAJNA OSKRBA

Zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba v Evropi sta bila v ospredju ves čas pandemije COVID-19.²⁸ V boju proti virusu sta bila močno obremenjena, čeprav sta bila že tako pod vse večjim pritiskom, ne nazadnje zaradi staranja naše družbe. To še zlasti prizadene tiste regije, za katere se do leta 2030 predvideva znatno povečanje števila prebivalcev, starejših od 65 let.

Sprememba deleža prebivalstva, starega 65 let in več, po regijah,²⁹ 2020–2030

²⁸ <https://www.ecdc.europa.eu/en/cases-2019-ncov-eueea>

²⁹ Ta zemljevid prikazuje regije NUTS3. Povprečna regija NUTS3 v državi ima med 150 000 in 800 000 prebivalcev. Podatki ustrezajo Eurostatovim regionalnim projekcijam (EUROPOP2013).

Izbruh koronavirusa je razkril občutljivost starejših ljudi na pandemijo in druge bolezni, zlasti zato, ker je verjetneje, da imajo pridružene bolezni ali stanja. Poudaril je tudi potrebo po odpornih sistemih javnega zdravstva in potrebo po večjih zmogljivostih enot za intenzivno nego.

Za bolj odporne zdravstvene sisteme so potrebne ustrezne naložbe in finančna podpora, ki bo ustrezala njihovi vodilni vlogi. Zato je Komisija pred nedavnim predlagala samostojni program EU za zdravje (EU4Health), da bi podprla države članice in EU pri povečevanju zmogljivosti in pripravljenosti.³⁰ S programom bo prispevala k uresničitvi dolgoročne vizije za dobro delujoče in odporne sisteme javnega zdravstva, zlasti z naložbami v preprečevanje in nadzor bolezni ter izboljšanje dostopa do zdravstvenega varstva, diagnoze in zdravljenja za vse. Program je lahko tudi izhodišče za razpravo o tem, kaj še lahko naredimo skupaj za soočenje s krizo, pa tudi na splošno v zdravstvenem sektorju.

Naraščajoče breme kroničnih bolezni bo tudi izziv za evropske zdravstvene sisteme. Te bolezni predstavljajo že približno 70–80 % stroškov zdravstvenega varstva.³¹ Trenutno približno 50 milijonov evropskih državljanov trpi zaradi dveh ali več kroničnih stanj³² in večina teh ljudi je starejših od 65 let. V okviru prizadevanj za pospešitev preprečevanja je cilj strategije „od vil do vilic“³³ Evropejcem zagotoviti več informacij in jih podpreti pri boljši izbiri prehrane. Glede na večja tveganja, povezana s kroničnimi boleznimi, bo delo v zvezi z **evropskim načrtom za premagovanje raka** ključnega pomena za naše zdravje in naše zdravstvene sisteme. Tudi šport in telesna dejavnost lahko odigra pomembno vlogo pri preprečevanju bolezni in krepitvi zdravja.

Pričakuje se, da bo povpraševanje po strokovnem osebju naraščalo v skladu s povpraševanjem po zdravstvenem varstvu in dolgotrajni oskrbi. Znaki pomanjkanja delovne sile³⁴ v zdravstvu³⁵ in dolgotrajni oskrbi že obstajajo. Stalna prizadevanja OECD v zvezi z osebjem, zaposlenim v sektorju dolgotrajne oskrbe,³⁶ opozarjajo na pomen izboljšanja delovnih pogojev v sektorju in povečanja privlačnosti dela v oskrbi. Kljub naraščajočemu številu zdravnikov in medicinskih sester v zadnjem desetletju skoraj v vseh državah EU še vedno primanjkuje zdravnikov splošne medicine, zlasti v podeželskih ter odročnih in najbolj oddaljenih regijah.

Glavni izziv je **zadovoljevanje naraščajočega povpraševanja po zadostnih, fizično dostopnih, kakovostnih in cenovno dostopnih zdravstvenih storitvah in storitvah dolgotrajne oskrbe, kot je zapisano v evropskem stebru socialnih pravic.** Zagotavljanje visoke ravni varovanja zdravja ljudi³⁷ zahteva ustrezno infrastrukturo, kot so bolnišnice, domovi za dolgotrajno oskrbo in stanovanja, prilagojena in opremljena za starejše. Za razliko od zdravstvenega varstva socialno varstvo za dolgotrajno oskrbo ne obstaja v vseh državah članicah. Formalna dolgotrajna oskrba je draga, pogosto jo prevzame oseba, ki jo potrebuje, ali njena družina. Ker se evropsko prebivalstvo stara in se gospodinjstva zmanjšujejo, bo to za mnoge verjetno še naprej izziv.

³⁰ Dodatne informacije o programu EU za zdravje so na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/health/funding/eu4health_en

³¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12983-2013-INIT/en/pdf>

³² Zdravstveno stanje v EU, Zdravstveni profili držav 2019, raziskava SHARE (2017).

³³ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en

³⁴ Vzroki teh primanjkljajev so lahko različni, vključno s plačo in delovnimi pogoji.

³⁵ State of Health in the EU, Health at a glance: Europe 2018, OECD/EU (2018), str. 178 in 180

³⁶ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: <https://www.oecd.org/els/health-systems/who-cares-attracting-and-retaining-elderly-care-workers-92c0ef68-en.htm>

³⁷ Člen 35 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

Nastajajoče „srebrno gospodarstvo“ lahko zagotovi priložnosti za zdravstveni sektor in sektor dolgotrajne oskrbe. Lahko je spodbujevalec inovacij, ki bodo prispevale k učinkovitejšemu zagotavljanju visokokakovostnih oskrbnih storitev. Digitalizacija lahko starejšim ljudem omogoči samostojno spremljanje njihovega zdravstvenega stanja. Učinek digitalnih tehnologij na zdravstvo in dolgotrajno oskrbo je lahko trojna zmaga: večja kakovost življenja, večja učinkovitost zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe, rast trga in razvoj industrije.³⁸ Za ta namen bodo raziskave in inovacije ključnega pomena.

3.3 VPLIV NA JAVNE PRORAČUNE

Starejša Evropa z manj številčno delovno silo bo verjetno povečala pritisk na javne proračune, in sicer v času, ko prizadevanja za okrepanje zahtevajo znatno financiranje. Pred krizo je bilo predvideno, da bodo skupni stroški staranja³⁹ v EU do leta 2070 znašali 26,6 % BDP.

Evropa se bo srečala z velikim izzivom pri financiranju svoje porabe, povezane s staranjem prebivalstva, in sicer na način, ki bo tudi **pravičen do vseh generacij**. To je zato, ker se razmerje med ljudmi, ki plačujejo davke in prispevke za socialno varnost, in ljudmi, ki prejemajo pokojnine in druge ugodnosti, hitro zmanjšuje. Leta 2019 je bilo v povprečju 2,9 delovno sposobnih oseb na vsakega prebivalca, starejšega od 65 let. Leta 2070 naj bi to razmerje predvidoma padlo na 1,7.

Medtem ko bo večina porabe, povezane s staranjem prebivalstva, namenjena za zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo, se bodo predvidoma do leta 2040 povečali tudi izdatki za javne pokojnine glede na BDP. Zaradi učinka **obsežnih reform pokojninskih sistemov v večini držav članic** se predvideva, da bodo ti izdatki po reformah naraščali počasneje od BDP in se vrnili na približno enak delež BDP, kot je bil tisti iz leta 2016, čeprav bodo v več državah članicah nedavne pokojninske reforme povzročile višje načrtovane izdatke za pokojnine. Pri oblikovanju rešitev za ta vprašanja se **morajo oblikovalci politik soočiti z visoko stopnjo negotovosti**. Način razvoja javnih izdatkov ni odvisen le od demografskih gibanj, temveč tudi od drugih dejavnikov, kot so tehnološki napredek v diagnostiki, zdravljenju, na področju farmacevtskih izdelkov in medicinskih pripomočkov ali povečano povpraševanje po javni zdravstveni oskrbi in dolgotrajni oskrbi.⁴⁰ Vse to povzroča dodatne stroške v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju. Če se politike ne spremenijo, se bo povečal tudi pritisk na zasebne izdatke, saj bodo ljudje, ki so v dolgotrajni oskrbi, morda morali kriti večji delež skupnih stroškov.

Večina sedanjih projekcij se v glavnem naslanja na starost 65 let kot zgornjo mejo za delovno sposobno prebivalstvo. V prihodnosti pa bo v starejših letih ostalo zaposlenih več ljudi. Z upoštevanjem višje zgornje meje se projekcije bistveno spremenijo. Vendar pa vsi dokazi kažejo, kako pomembni so dobri delovni pogoji, močni javni zdravstveni sistemi, vseživljenjsko učenje in stalne naložbe v znanje in spretnosti ter izobraževanje.

³⁸ Pobudo „trojna zmaga“ podpira evropsko partnerstvo za inovacije za aktivno in zdravo staranje. Dodatne informacije so na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/eip/ageing/about-the-partnership_en

³⁹ V poročilu o staranju za leto 2018 so skupni stroški staranja opredeljeni kot javni izdatki za pokojnine, zdravstveno varstvo, dolgotrajno oskrbo, izobraževanje in nadomestila za brezposelnost.

⁴⁰ Podrobna analiza dejavnikov rasti izdatkov za zdravstvo in dolgoročno oskrbo je na voljo v: Joint Report on Healthcare and Long-Term Care Systems and Fiscal Sustainability, Evropska komisija in Odbor za ekonomsko politiko (EPC), 2016.

Zaradi demografskih sprememb bo revščina v starosti verjetno vse bolj zaskrbljujoča. Danes ima večina upokojencev dohodke iz pokojnin, ki jim omogočajo ohraniti življenjski standard in jih ščitijo pred revščino v starosti.⁴¹ To pa ne pomeni, da je revščina v starosti med ljudmi, starejšimi od 64 let, odpravljena. Leta 2018 je bilo v EU-27 15,5 % ljudi, starih 65 let ali več, izpostavljenih tveganju revščine.⁴²

Revščina v starosti je verjetnejša pri ženskah. To je posledica dejstva, da so pri ženskah stopnje zaposlenosti običajno nižje, več je prekinitev kariere, plače so nižje in več žensk dela s krajšim delovnim časom⁴³ in za določen čas⁴⁴. Ženske prejemajo mesečne pokojnine, ki so približno za tretjino nižje od pokojnin moških, njihova pričakovana življenjska doba pa je daljša.

Invalidne osebe, to je skupina z večjim tveganjem za revščino, se lahko srečujejo z dodatnimi izzivi. Invalidne osebe v delovno sposobni starosti so pogosto upravičene do posebnih ugodnosti in podpore. Ko dosežejo upokojitveno starost, pa morda do njih niso več upravičene, kar je lahko dodaten vzrok za revščino ali socialno izključenost.

Hkrati pa starejše prebivalstvo ponuja tudi nove priložnosti za naša gospodarstva. Starejši potrošniki pomenijo velik del gospodarstva in potrošnja ljudi, starejših od 50 let, je v EU v letu 2015 znašala 3,7 bilijona EUR. Po pričakovanjih bo naraščala po približno 5 % na leto in do leta 2025 dosegla 5,7 bilijona EUR. V zeleni knjigi o staranju bo Komisija obravnavala tudi, kako lahko te priložnosti najbolj izkoristimo.

3.4 REGIONALNA IN LOKALNA RAZSEŽNOST⁴⁵

Demografske spremembe različno vplivajo na različne regije. Nekatere regije imajo razmeroma starejše prebivalstvo z mediano starosti nad 50 let, pri drugih pa je mediana starosti manj kot 42,5 leta, tako je na primer v Luksemburgu (ali delih Luksemburga), na Cipru, Irskem, v južni Španiji, na Poljskem, v severni Romuniji, na Slovaškem in južnem Švedskem.

Na regionalni ravni gibanje prebivalstva močno vpliva tudi na demografski profil regije. To se močno čuti v krajih, kamor se pretežno preselijo mladi ljudje. Ta gibanja vplivajo tudi na celotno prebivalstvo regije. 65 % prebivalstva EU živi na območju, kjer se je med letoma 2011 in 2019 število prebivalcev povečalo. V nekaterih regijah je zmanjševanje števila prebivalcev dolgotrajen proces, ki pogosto traja desetletja, več regij pa lahko pričakuje upadanje števila prebivalcev v naslednjem desetletju in pozneje.

Da se prepreči dodatno poslabšanje teh razmer zaradi posledic pandemije, je Komisija v okviru nove pobude, imenovane REACT EU,⁴⁶ predlagala, da se namenijo dodatna sredstva kohezijske politike za ukrepe za odpravo posledic krize in okrevanje. Predlagan instrument za okrevanje, Next

⁴¹ Revščina v starosti zajema dve kategoriji ljudi, ki sta: ljudje, katerih dohodek je nižji od 60 % nacionalne mediane, in ljudje, ki si ne morejo privoščiti vsaj štirih od desetih osnovnih dobrin (glej https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Material_deprivation)

⁴² Podrobna analiza vpliva demografskih sprememb na ustreznost pokojnin je na voljo v dokumentu: The 2018 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU, Evropska komisija in Odbor za socialno zaščito (SPC), 2018.

⁴³ Leta 2018 je v EU-27 s skrajšanim delovnim časom delalo 30,5 % žensk in 9,2 % moških (Eurostat, LFS).

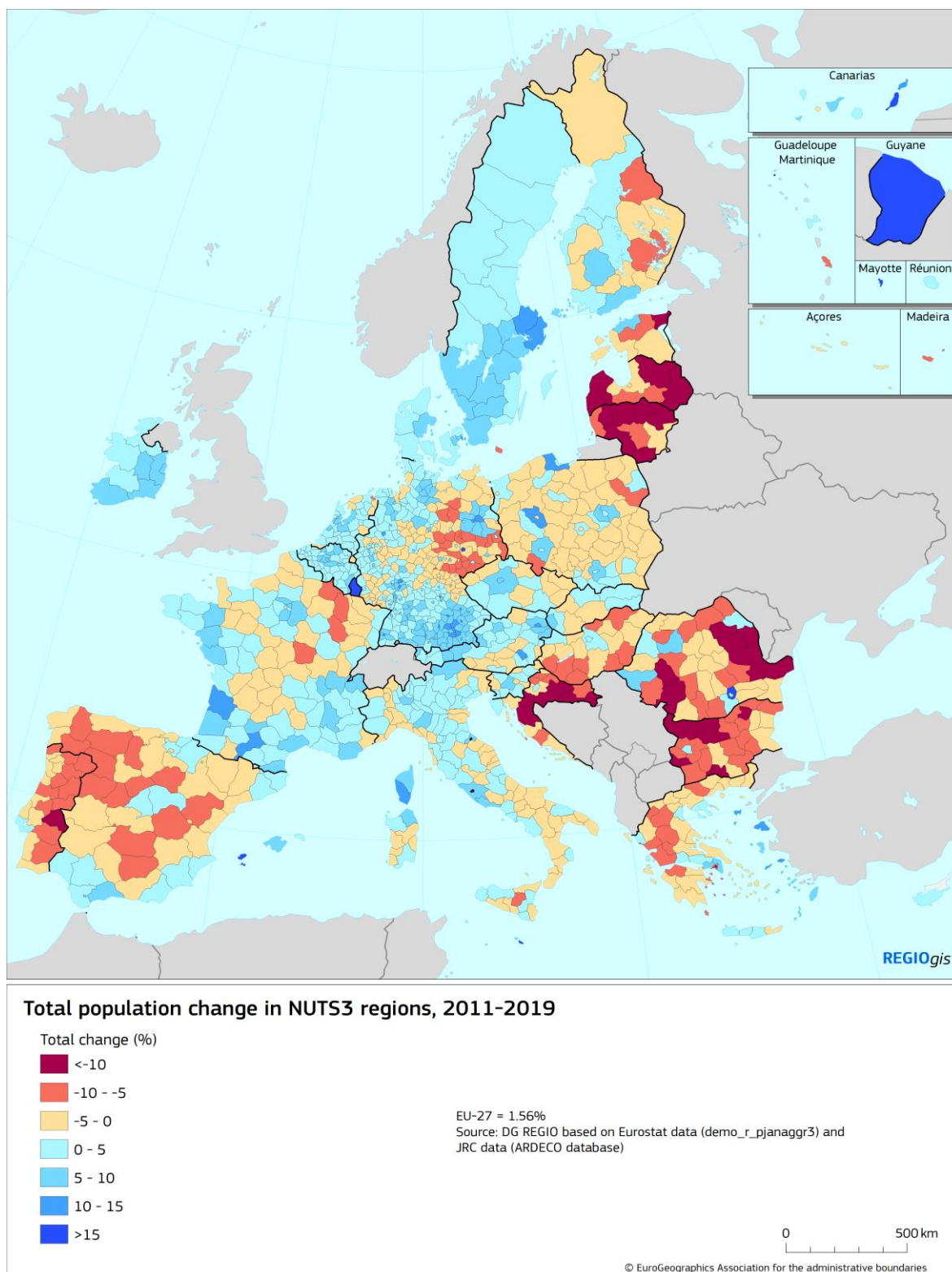
⁴⁴ Delež pogodb za določen delovni čas za ljudi, stare 15 do 64 let, je v zadnjih letih stabilen. V letu 2018 je znašal 12,1 % skupnih zaposlitev. Pri ženskah je delež nekoliko višji (13,1 %) kot pri moških (11,2 %) (Eurostat).

⁴⁵ Regionalno se nanaša na NUTS3, lokalno pa na lokalne administrativne enote.

⁴⁶ COM(2020) 451 final, 28. maja 2020

Generation EU, predvideva dodatno podporo za financiranje ključnih ukrepov za odpravo posledic krize, podporo delavcem in MSP, zdravstvenim sistemom ter zelenim in digitalnim prehodom v regijah. Tudi program EU za razvoj podeželja bo imel ključno vlogo pri podpiranju okrevanja.

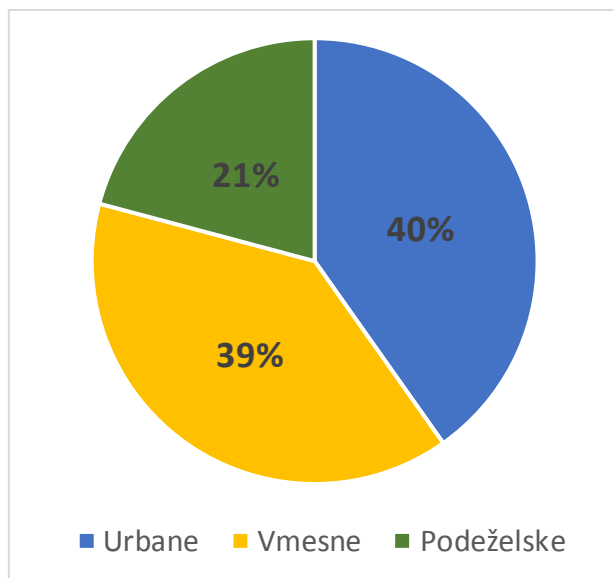
Spremembe skupnega števila prebivalcev po regijah⁴⁷, 2011–2019

⁴⁷ Ta zemljevid prikazuje regije NUTS3. Povprečna regija NUTS3 v državi ima med 150 000 in 800 000 prebivalcev.

Demografske spremembe se v urbanih in podeželskih regijah razlikujejo. Regije v EU spadajo v različne kategorije, odvisno od tega, ali so po naravi bolj urbane ali bolj podeželske ali nekje vmes. Vsaka od teh treh kategorij ima svoje značilnosti. Število prebivalcev in gostota naselij sta največja v urbanih regijah, manjša v vmesnih regijah, najmanjša pa v podeželskih regijah. Zdi se, da sta bila v času pandemije gostota prebivalstva in kategorija regije dejavnik širjenja virusa. Ocenjeno je, da se je virus prej pojavil in hitreje širil v urbanih regijah, kakor pa v vmesnih in podeželskih regijah.⁴⁸

Prebivalstvo EU-27 po tipologiji urbanih in podeželskih regij, 2019

Vir: Eurostat

V podeželskih regijah se je število prebivalcev med letoma 2014 in 2019 zmanjšalo za 0,8 milijona. Vendar pa je to le en del zgodbe. V nekaterih državah članicah se je število prebivalcev v teh regijah povečevalo za več kot 0,2 % na leto, v drugih pa se je zmanjševalo za enak odstotek. V osmih državah članicah se je število prebivalcev v podeželskih regijah od leta 1991 zmanjševalo: v treh baltskih državah, Bolgariji, Hrvaški, Madžarski, Portugalski in Romuniji. Novejši podatki OECD kažejo, da število prebivalcev regij v bližini mest običajno raste, v odročnejših regijah⁴⁹ pa upada.

Urbane regije v EU kažejo drugačno sliko – število njihovih prebivalcev se je v istem obdobju povečalo za 3,8 milijona. Vendar pa je v Latviji in Grčiji upadlo za 0,3 % oziroma 0,6 %. 22 % mestnega prebivalstva je živel na območju, kjer je med letoma 2014 in 2019 število prebivalcev upadlo. V štirinajstih državah članicah se je število prebivalcev v vseh urbanih regijah povečalo.

⁴⁸ <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120680>

⁴⁹ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: <https://doi.org/10.1787/b902cc00-en>

3.4.1 KAKOVOST ŽIVLJENJA, INFRASTRUKTURA IN DOSTOP DO STORITEV

Vsak del Evrope si prizadeva zagotoviti storitve in infrastrukturo za potrebe svojih prebivalcev. Ne glede na to, ali število prebivalstva raste ali upada, je treba storitve in infrastrukturo ustrezno prilagoditi, naj gre za promet, digitalne storitve, stanovanja, šole, zdravstvo in dolgotrajno oskrbo ter socialno vključevanje.

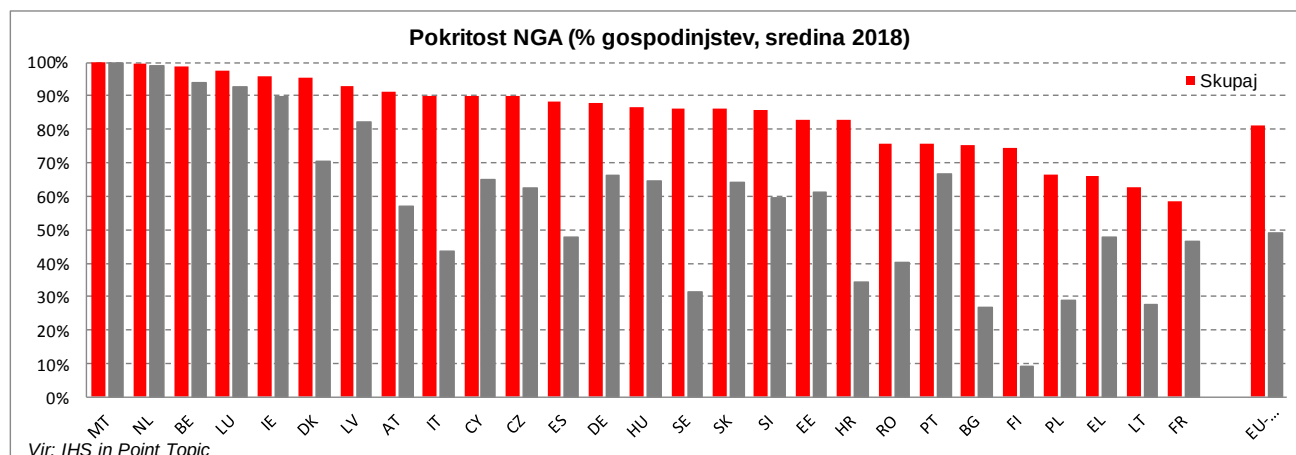
Vpliv demografskih sprememb na neko regijo je zelo odvisen od hitrosti in velikosti sprememb števila prebivalcev ter od tega, ali ima regija na voljo sredstva za obvladovanje teh sprememb. V večini regij z visoko rastjo števila prebivalcev je BDP na prebivalca nad povprečjem EU, regije s hitrim zmanjševanjem števila prebivalcev pa imajo običajno primerljivo nizek BDP na prebivalca. Z najzahtevnejšimi razmerami se srečujejo regije z nizkimi dohodki in hitrimi spremembami števila prebivalcev.

31 milijonov ljudi ali 7 % prebivalstva EU živi na območju, ki se srečuje z **dvojnimi izzivi hitrega upadanja števila prebivalcev in nizkega BDP na prebivalca**. Mnoge od teh regij so v baltskih državah, Bolgariji, na Hrvaškem, Madžarskem, Portugalskem in v Romuniji. V takšnem položaju je tudi nekaj regij v Grčiji in Španiji ter nekaj regij v vzhodni Nemčiji, Franciji in na Poljskem.

Obravnavanje vpliva lokalnih in regionalnih demografskih sprememb mora upoštevati dejavnike, zaradi katerih se ljudje želijo preseliti v regijo ali jo zapustiti. Pogosto so razlog zaposlitvene možnosti in kakovost življenja. Na kakovost življenja v neki regiji lahko vplivajo številni različni dejavniki, bodisi naravno okolje, dostop do storitev (kot so varstvo otrok, dostopnost za invalidne osebe, kakovostno izobraževanje, zdravstveno varstvo, dolgotrajna oskrba, nastanitev, storitve za prosti čas in kulturne storitve) bodisi razpoložljivost in kakovost infrastrukture (kot so ceste, železnica, oskrba z energijo, dostop do interneta).

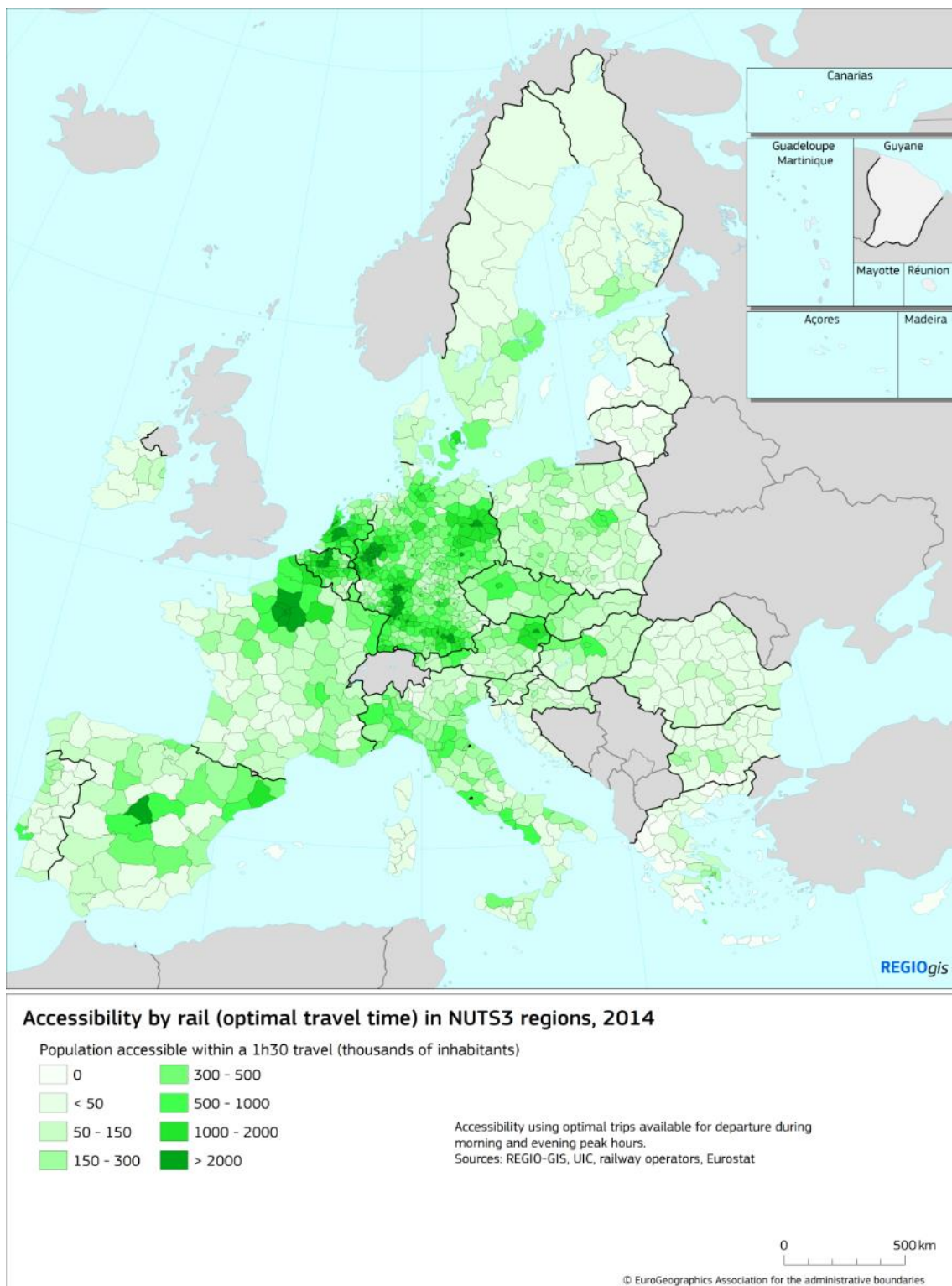
Dostopnost in povezljivost bosta postali pomembnejši za prihodnost regije. Oboje vpliva na gospodarsko prihodnost regije in možnost zagotavljanja privlačnih delovnih mest. Ko bo Evropa začela zeleni prehod, bo potreba po čistem, pogostem, dostopnem in cenovno ugodnem javnem prevozu imela vse večjo vlogo pri privlačnosti regije. Ker postaja Evropa vse bolj digitalizirana, bodo ljudje pričakovali visokokakovosten dostop do širokopasovnih omrežij naslednje generacije. Dostop do širokopasovnih omrežij naslednje generacije lahko pomaga premostiti razkorak med urbani in podeželskimi območji na digitalnem področju.

Pokritost dostopa do širokopasovnih omrežij naslednje generacije

Naložbe v infrastrukturo in storitve, tudi v okviru kohezijske politike, so bistveni del rešitve. Infrastruktura ima veliko različnih razsežnosti, ki zajemajo razpoložljivost digitalnih storitev (vključno z dostopom do informacijske in komunikacijske tehnologije ter pokritostjo z omrežji 5G), izobraževanja in zdravstvenih storitev ter prostočasnih dejavnosti in kulture.

Dostop po železnici po regijah⁵⁰, 2014

Regionalne pobude lahko izboljšajo kakovost življenja, dostop do storitev in infrastrukture ter odpravijo negativne vplive upadanja števila prebivalcev. Lokalna poslovna okolja se lahko na primer izboljšajo s storitvami za podporo podjetjem, spodbujanjem inovacij in raziskav. Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, lahko odgovori na potrebe državljanov in izboljša kakovost življenja v lokalni

⁵⁰ Ta zemljevid prikazuje regije NUTS3. Povprečna regija NUTS3 v državi ima med 150 000 in 800 000 prebivalcev.

skupnosti. Hiter dogovor o prihodnjem dolgoročnem proračunu EU in njegov instrument za okrevanje, Next generation EU⁵¹, bosta poskrbela, da bodo lahko sredstva EU in programi kohezijske politike imeli pomembno vlogo pri podpiranju teh nalog.

Ključno vprašanje v okviru javnih politik je, kako razviti trajnostne rešitve. Regionalna in lokalna raven sta pokazali sposobnost za inovacije in pametno upravljanje demografskih sprememb. Uporaba teh izkušenj bo ključnega pomena za izmenjavo najboljših praks in povečevanje obsega inovativnih idej, izdelkov ali storitev.

Vsak odziv politik v zvezi z reševanjem izzivov na regionalni ravni se mora osredotočiti na razmere na terenu. To je posledica dejstva, da se razmere razlikujejo med posameznimi državami in znotraj njih, pri čemer se v nekaterih območjih razkorak med urbani in podeželskimi območji povečuje, drugod pa so trendi nasprotni. V letu 2018 je bil delež prebivalstva, ki mu grozi revščina, zlasti visok med prebivalci, ki živijo v mestih v večjem delu zahodne Evrope, v vzhodnih in južnih delih EU pa to velja za prebivalce, ki živijo na podeželju.

V mestih je raba energije, prevoza in zemljišč učinkovitejša. Lažje je organizirati in vzdrževati javno infrastrukturo, na primer javni prevoz ali dostop do interneta, in tudi dostop do socialnih storitev, na primer v sektorju oskrbe. Usklajevanje ponudbe znanja in spretnosti ter povpraševanja po njih je lažje, kar ima za posledico višjo produktivnost in dohodek na prebivalca. V mestih je boljši dostop do kakovostnega izobraževanja, tudi do več visokošolskih ustanov, kar lahko prispeva k ustvarjanju inovacij.⁵²

Po drugi strani pa je treba **visoke stopnje rasti števila prebivalcev v mestih dobro obvladati, da se prepreči nadaljnje povečevanje prenatrpanosti, onesnaževanja in stroškov bivanja.**⁵³ Mesta bodo poleg tega morala prilagoditi svoje storitve na področjih, kot so zdravstveno varstvo in mobilnost, pa tudi javna infrastruktura, stanovanja, izobraževanje in socialna politika, da bodo ustrezale demografskim spremembam. Ob upoštevanju močne zveze med staranjem in invalidnostjo te naloge vključujejo tudi izboljšanje dostopnosti do izdelkov, storitev in infrastrukture.

Na podeželskih območjih je zemljišč v izobilju, raven življenjskih stroškov je nižja in stopnja onesnaženosti zraka nizka. Vendar pa se tudi ta območja srečujejo s številnimi izzivi, zlasti pri zagotavljanju dobrega dostopa do javnih in zasebnih storitev. Na podeželskih območjih, kjer se število prebivalcev občutno zmanjšuje, se lahko srečujejo z opuščanjem zemljišč in povečanim tveganjem za gozdne požare⁵⁴ in običajno je vse težje privabiti nove naložbe. Eden od razlogov za zaskrbljenost je vse manjše število mladih kmetov in pomembnost „generacijske prenove“.

Ključno vprašanje za podeželska območja je, ali so blizu mesta ali pa daleč stran od vsakega funkcionalnega urbanega območja. Podeželska območja, ki so v bližini mesta, imajo lahko pogoste stike z mestom. Ljudje morda delajo v mestu, živijo pa zunaj mesta in se vsak dan vozijo na delo. Ta vzorec prinaša posebne zahteve, na primer glede prevoza. Lahko gre za posebno delitev nalog, in sicer lahko mesto na primer nudi dostop do bolnišnic tudi ljudem, ki živijo v bližini na podeželju.

⁵¹ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/info/publications/mff-legislation_en

⁵² Dodatne informacije so na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/regional-focus/2018/access-to-universities-in-the-eu-a-regional-and-territorial-analysis

⁵³ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: <https://urban.jrc.ec.europa.eu/thefutureofcities/ageing#the-chapter>

⁵⁴ Forest fires — Sparking fire smart policies in the EU, Evropska komisija (2018).

V bližini nekaterih podeželskih območij pa ni nobenega večjega mesta. V tem primeru se podeželje pri razvoju srečuje z drugačnimi izzivi, na primer s prevlado primarnega sektorja in z njim povezanih vrednostnih verig⁵⁵ ali z manjšo rastjo števila prebivalcev ali gospodarsko rastjo.⁵⁶ Nazadovanje gospodarstva v nekaterih regijah ni le izziv za teritorialno kohezijo, temveč lahko povzroči tudi geografijo nezadovoljstva. Če se ljudje začnejo čutiti zapostavljene, lahko prenehajo zaupati v pravičnost našega gospodarstva in demokratične institucije.

Vsa ta vprašanja in še več bodo obravnavana v **dolgoročni viziji za podeželje**, ki jo bo Komisija predstavila naslednje leto, po obsežnem javnem posvetovanju in ob upoštevanju različnih vidikov, ki jih je poudarila pandemija COVID-19.

4 DVOJNI PREHOD IN DEMOGRAFSKE SPREMEMBE

Demografske spremembe ter dvojni zeleni in digitalni prehod bodo pogosto vplivali drug na drugega ali se medsebojno pospeševali. Strateško načrtovanje je lahko pomembno orodje za prepoznavanje in predvidevanje izzivov, ki bodo vplivali na ta prehoda, ter za boljšo pripravo politik za njihovo skupno reševanje.

Pritiski, ki jih ustvarjajo demografske spremembe na svetovni ravni, se bodo verjetno zaostriili zaradi vpliva podnebnih sprememb in poslabšanja okolja. Delovanje brez ukrepov bi v naslednjih desetletjih pomenilo ogromno in sočasno povečanje potreb po hrani, energiji in vodi na svetovni ravni: 60 odstotkov več hrane, 50 odstotkov več energije in 40 odstotkov več vode do leta 2050.⁵⁷

Kot je določeno v evropskem zelenem dogovoru in podnebnih pravilih,⁵⁸ bo Evropa v istem času prešla v podnebno nevtravno gospodarstvo z učinkovito rabo virov. To krepi potrebo po čisti energiji, trajnostni in pametni mobilnosti, prehodu k bolj krožnemu gospodarstvu ter močni okrepitvi varstva in obnavljanja biotske raznovrstnosti. Med nedavnimi omejitvami gibanja zaradi pandemije COVID-19 smo spoznali pomen zelenih mestnih površin za naše fizično in duševno dobro počutje. Številna evropska mesta so sprejela tudi ukrepe za aktivno mobilnost, kot sta hoja in kolesarjenje, ki predstavljata varnejšo in privlačnejšo alternativo v času pandemije. Komisija bo za spodbujanje teh prizadevanj v letu 2021 vzpostavila platformo EU za ozelenitev mest, na podlagi novega „sporazuma o zelenih mestih“ z mesti in župani.

Ker postajajo mesta vse bolj natrpana, bodo morala urbana območja nadaljevati in okrepiti svoja prizadevanja za urbane zelene površine, ki lahko delujejo tudi kot ponori ogljika in prispevajo k odstranjevanju emisij iz ozračja. Z izvajanjem **akcijskega načrta za krožno gospodarstvo, strategije EU za biotsko raznovrstnost in strategije „od vil do vilic“ ter prihodnje revidirane strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam** se bodo obravnavala mnoga od teh vprašanj.

Pričakuje se, da bodo podnebne spremembe in zmanjševanje biotske raznovrstnosti znatno vplivali na migracijske vzorce. Vzrok za to so spremembe v okolju, kot so širjenje puščav,

⁵⁵ OECD, 2018. Sporočilo o politiki Rural 3.0 – a framework for rural development.

<https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Rural-3.0-Policy-Note.pdf>

⁵⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/regional-focus/2008/remote-rural-regions-how-proximity-to-a-city-influences-the-performance-of-rural-regions

⁵⁷ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: <http://www.fao.org/global-perspectives-studies/en>

⁵⁸ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

zakisljevanje oceanov in obalna erozija, ki neposredno vplivajo na preživetje ljudi in njihovo sposobnost preživetja v krajih, od koder prihajajo.⁵⁹ Po napovedih se bo ta trend, ko postanejo učinki podnebnih sprememb izrazitejši, le še nadaljeval. Če podnebni ukrepi ne bodo sprejeti, bi bilo po podatkih Svetovne banke do leta 2050 v državah podsaharske Afrike, Južne Azije in Latinske Ameriki v svojih državah razseljenih do 143 milijonov ljudi.⁶⁰ S tem se krepi potreba po tem, da postane Evropa vodilna svetovna sila na področju podnebnih in okoljskih ukrepov, zlasti z izvajanjem evropskega zelenega dogovora in okrepitevijo diplomacije za zeleni dogovor v vseh svojih politikah in partnerstvih.

Digitalna revolucija in hitro širjenje interneta sta že spremenila življenje in navade ljudi. Digitalizacija lahko poveča produktivnost in gospodarsko rast, toda neenakomeren dostop do interneta ustvarja digitalno vrzel, ki postaja pomembna razsežnost neenakosti. To vrzel lahko poslabšajo tudi nezadostna digitalna znanja in spretnosti, velike razlike med ravnmi znanja in spretnosti med državami in regijami ter pomanjkljiva dostopnost.

Sedanja kriza je pokazala, da je treba ta digitalni prehod čim prej spremeniti v resničnost za vse: zaradi ukrepov omejevanja socialnih stikov po Evropi so morali mnogi ljudje delati na domu ali se za druženje z družino in prijatelji zateči k internetu ali mobilnim aplikacijam. Dostop do zanesljivega in hitrega interneta ter sposobnost uporabe digitalnih orodij sta postala še pomembnejša za podjetja, delavce in samozaposlene.

5 GEOPOLITIKA DEMOGRAFIJE: EVROPA V SVETU

Demografske spremembe vplivajo tudi na geopolitično prihodnost in položaj Evrope v svetu. Prebivalstvo in velikost gospodarstva imata pomembno vlogo v svetovnih strukturah moči. Ker postajajo evropske države v primerjavi z drugimi gospodarstvi v vzponu vse manjše in gospodarsko manj vplivne, postaja potreba po tem, da Evropska unija uporabi vso svojo skupno moč še toliko bolj pomembna. Obenem pa, kot opazamo v času pandemije, virus ne pozna meja in ustvarja skupne izzive za mnoge dele sveta.

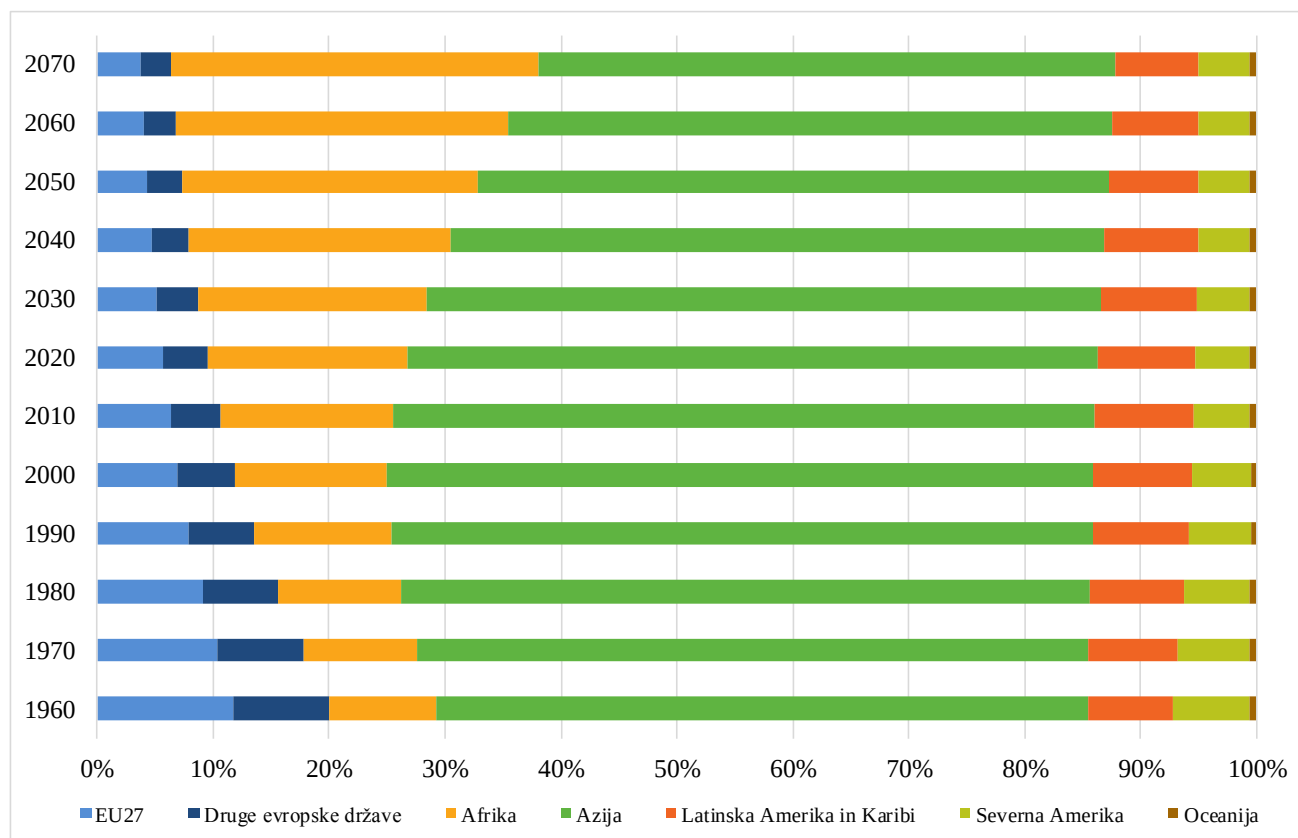
Delež prebivalstva Evrope v svetovnem prebivalstvu se zmanjšuje. Leta 1960 je delež prebivalstva EU-27 predstavljal približno 12 % svetovnega prebivalstva. Doslej se je zmanjšal na približno 6 %, do leta 2070 naj bi predvidoma padel pod 4 %. Drug pomemben dogodek je povečanje deleža prebivalstva Afrike v svetovnem prebivalstvu: povečal naj bi se z 9 % na 32 %, delež prebivalstva v Aziji pa naj bi se nekoliko zmanjšal.⁶¹

⁵⁹ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: <https://news.un.org/en/story/2019/07/1043551>

⁶⁰ Dodatne informacije so na voljo na naslovu: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29461>

⁶¹ Dodatne informacije o napovedih ZN za svetovno prebivalstvo, revidiranih 2019, so na voljo na naslovu: <https://population.un.org/wpp/>

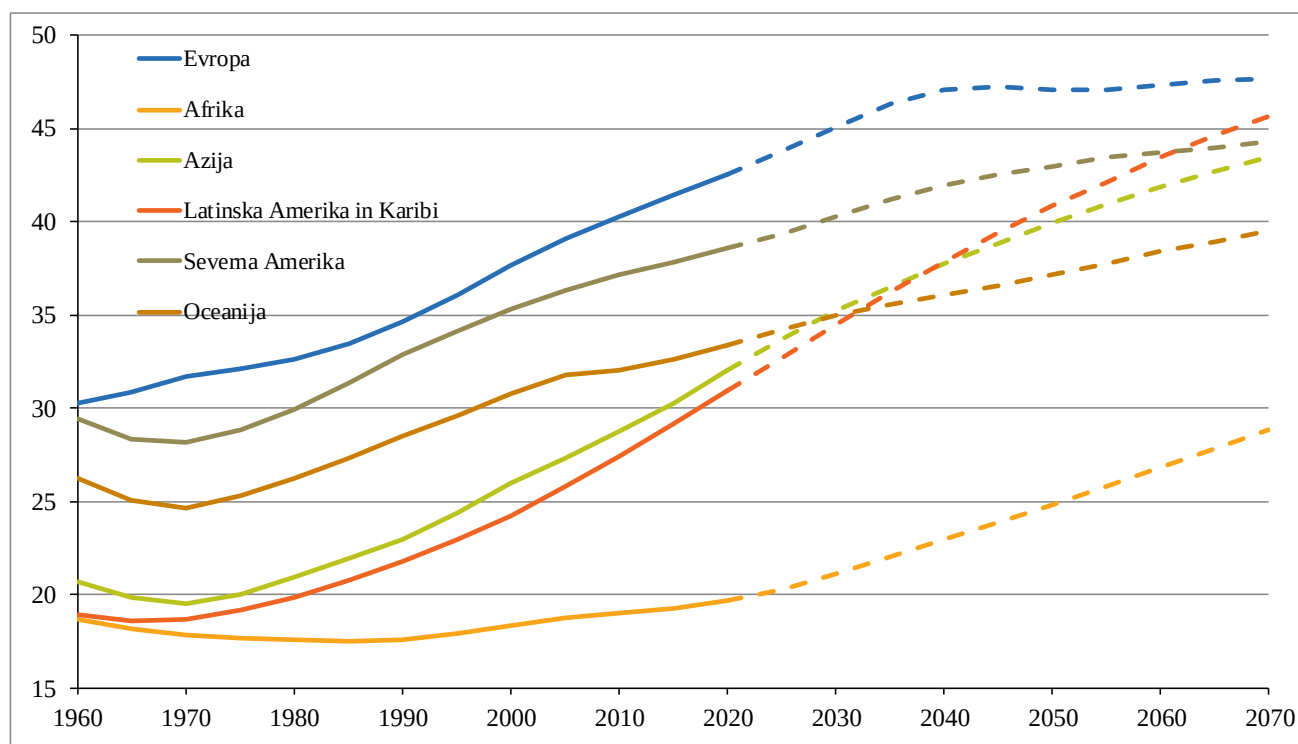
Prebivalci sveta po celinah, 1960-2070

Vir: Združeni narodi, Oddelek za ekonomsko-socialne zadeve, Odsek za prebivalstvo (2019).

Evropa ni le edina celina, ki se stara, ampak je tudi celina, ki ima v povprečju najstarejše prebivalstvo. Če primerjamo trend v Evropi z drugimi deli sveta, je jasno, da na drugih celinah poteka podoben proces staranja, vendar s časovnim zamikom v primerjavi z Evropo. Projekcije kažejo, da se bo sčasoma povečala tudi povprečna starost prebivalstva v Afriki, vendar naj bi do leta 2070 ostala celina z najmlajšim prebivalstvom.

Mediana starosti svetovnega prebivalstva po celinah, 1960–2070

Vir: Združeni narodi, Oddelek za ekonomsko-socialne zadeve, Odsek za prebivalstvo (2019).

Zmanjšuje se tudi delež Evrope v svetovnem BDP Leta 2004 je bil delež Evrope v svetovnem BDP 18,3 % in se je do leta 2018 zmanjšal na 14,3 %.⁶² Ob zmanjšanju števila delovno sposobnih prebivalcev obstaja tveganje, da se bo ta trend nadaljeval ali celo pospešil. Države članice bodo postale manjši gospodarski akterji, vendar bo EU skupaj še naprej pomembna gospodarska, politična in diplomatska sila.

Evropa bo morala biti močnejša, enotnejša ter razmišljati, delovati in govoriti bolj strateško. Okrepiti bomo morali obstoječa in ustvariti nova partnerstva, zlasti z našimi najbližjimi partnerji in sosednjimi državami. Ob upoštevanju demografskih izzivov, ki so komplementarni izzivom, s katerimi se bodo srečevali naši kontinenti, je zlasti pomembna nova **celovita strategija za Afriko**.⁶³ Še bolj pomembno bo spoštovanje svetovnega reda, ki temelji na pravilih, in njegovih institucij, kot sta Združeni narodi ali Svetovna trgovinska organizacija, ter aktivnejša vloga v mednarodnih strukturah.

⁶² Vir: Podatki Svetovne banke, BDP glede na PKM (pariteta kupne moči) iz podatkovne zbirke: Kazalniki svetovnega razvoja

⁶³ JOIN(2020) 4 final, 9. marca 2020

SKLEPI IN OBETI

V tem času izjemnih stisk in negotovosti imajo Evropska unija, njene države članice in njihove regije skupni interes, da se odzovejo na vpliv demografskih sprememb v korist vseh Evropejcev. To je del okrevanja Evrope in gradnje odpornejše, bolj trajnostne in pravičnejše Unije. Pot naprej je odvisna od številnih strateških vprašanj, tudi naslednjih: kako spodbuditi inovacije in produktivnost; kako vključiti v zaposlitev več ljudi; kako posodobiti zdravstvene sisteme, socialno varstvo in socialne storitve ter kako odpraviti teritorialne razlike.

V ta namen bo Komisija na podlagi ugotovitev iz tega poročila predstavila **zeleno knjigo o staranju in dolgoročno vizijo za podeželska območja**. Podrobno bo preučila tudi druga vprašanja, poudarjena v tem poročilu, kot so med drugim osamljenost, socialna izolacija, duševno zdravje, odpornost gospodarstva in dolgoročno zdravstveno varstvo.

Poročilo kaže tudi, da je treba **demografske vidike vključiti v politike EU**. Komisija je pripravljena v celoti prevzeti svojo vlogo, z vsemi instrumenti, ki so ji na voljo, zlasti s prihodnjim dolgoročnim proračunom EU in instrumentom za okrevanje Next Generation EU. S svojimi prizadevanji bo podprla socialno kohezijo, povezovanje in vključenost, razvoj podeželja ter izobraževanje in usposabljanje. Po potrebi bo podpirala strukturne reforme in si prizadevala za trajnostno konkurenčnost, pri čemer bo kar najbolj izkoristila evropski semester.

Obenem je jasno, da pristop „ena rešitev za vse“ ne obstaja. **Pri oblikovanju politike se je treba osredotočiti na stvarnost na terenu in zmanjšati razlike med regijami**. V tem duhu bo Komisija še naprej spodbujala navzgor usmerjeno konvergenco, zagotavljala pravičen prehod, ohranjala družbeno pravičnost, enake možnosti in nediskriminacijo, zlasti z evropskim steblom socialnih pravic in strategijo EU za enakost spolov.

Z dvojnimi izzivi demokracije in demografije se je treba spoprijeti odločno. Demografska preobrazba predstavlja za našo demokracijo tako izzive kot priložnosti, nekatere od njih je razkrila kriza. Če bo ta preobrazba dobro upravljana, bo pomagala zagotoviti, da bodo naši sistemi upravljanja in sodelovanja dinamični, odporni, vključujoči in da bodo odražali raznolikost družbe. Odpraviti moramo temeljne vzroke težav in preprečiti „geografijo nezadovoljstva“.⁶⁴ Konferenca o prihodnosti Evrope bo ključna platforma za poslušanje, učenje in iskanje rešitev.

Čeprav je še prezgodaj, da bi iz krize COVID-19 pridobili utemeljena demografska spoznanja, bo namensko spletno mesto, ki je bilo vzpostavljeno hkrati s tem poročilom, prispevalo k analizi obsežnih primerljivih statističnih podatkov po vsej Uniji, ko bodo ti na voljo, da bo zagotovljena zanesljiva osnova za informirano politično razmišljanje in odločitve.

Na podlagi tega poročila bo Komisija začela dialog z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, zlasti na regionalni ravni, ter razpravo z državami članicami, institucijami in organi EU, zlasti z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom in Odborom regij.

⁶⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/working-papers/2018/the-geography-of-eu-discontent